

Ækvivalensvurdering

Bilag 1/2 til Engelsk i gymnasiale uddannelser - Evaluering af engelskfaget på tværs af hhx, htx og stx

Ækvivalensvurdering

Bilag 1/2 til Engelsk i gymnasiale uddannelser - Evaluering af engelskfaget på tværs af hhx, htx og stx

2004

Rapportering fra fagpanelet til vurdering af engelsk A-niveau på de fire 3-årige gymnasiale uddannelser i Danmark

Indhold

Ækvivalensvurdering

© 2004 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Et eksternt fagpanel bestående af
Karen M. Lauridsen, Bent Preisler og
Arnt Lykke Jakobsen har skrevet rap-
porten.

Publikationen er kun udgivet i elektro-
nisk form hos:

Danmarks Evalueringsinstitut
Østbanegade 55.3
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

ISBN 87-7958-152-8

1	Resumé	3
2	Indledning	5
3	Materialet	7
4	Uddannelsesmålene	9
4.1	Htx	9
4.2	Hhx	10
4.3	Stx (mat. & spr.)	12
5	Bemærkninger til målene	15
6	De skriftlige prøver	17
6.1	Htx	17
6.2	Hhx	17
6.3	Stx (mat.)	18
6.4	Stx (spr.)	19
7	Prøvernes niveau og relevans	23
7.1	Resumé	23
7.2	Oversættelse	24
7.3	Essays	24
7.4	Kommunikative opgaver (formidlingsopgaver)	26
7.5	Opsamling	27
8	Elevpræstationerne	29
8.1	Ækvivalensproblematikken generelt	29
8.2	Besvarelser på det udmærkede niveau	29
8.3	Besvarelser på mellemtrinnet	31
8.4	Besvarelser på laveste beståede niveau	32
9	Samlet vurdering	35
10	Vurderinger og anbefalinger	37

Som led i Danmarks Evalueringsinstituts evaluering af engelskfaget på tværs af de treårige gymnasiale uddannelser har et fagpanel haft til opgave at vurdere de skriftlige eksamensopgaver og 36 opgavebesvarelser fra sommereksamen 2003 med henblik på at sammenligne indhold og niveau på tværs af uddannelserne.

Hovedkonklusionen vedrørende eksamensopgaverne er, at de er ganske forskelligartede med hensyn til indhold. Opgaverne til højere teknisk eksamen (htx) vægter tekniske emner, opgaverne til højere handelseksamen (hhx) vægter handelsrelaterede emner, mens opgaverne i det almene gymnasium (stx) vægter almene emner.

Hovedforskellen mht. opgavetyper ligger i stx' kraftige vægtning af essayopgaver med et tekstfortolkende indhold (på begge stx-retninger), mens de erhvervsgymnasiale uddannelser (htx og hhx) nedprioriterer essayopgaver til fordel for resumé (obligatorisk) og mere kommunikative opgavetyper (fx talemanuskript). Alle fastholder den korte oversættelse.

Opgavernes relevans i forhold til uddannelsernes målsætning er evident på htx og hhx. I det almene gymnasium, hvor man fastholder prøver med stor vægt på litterær tekstanalyse på både matematisk og sproglig linje, kan prøverne også siges at have relevans i forhold til de formulerede målsætninger. Det er imidlertid ikke indlysende, at disse målsætninger har optimal relevans i forhold til stx-elevernes fremtidige kompetencebehov på videregående studier eller i erhvervsmæssige sammenhænge.

Hvad angår vurderingen af opgavernes niveau og det generelle niveau som bekendtgørelserne lægger op til, er der her og der tale om mindre forskelle og forskydninger, der gør, at htx-opgaven må siges at være lettere end de øvrige, men generelt må det siges, at både bekendtgørelsernes formuleringer og de stillede opgaver er så hhv. rummelige og åbne, at det ikke lader sig gøre at sige, at de tydeligt peger på forskellige niveauer for de forskellige uddannelser.

Hovedkonklusionen vedrørende ækvivalensevalueringen er, at betegnelsen 'A-niveau' tilkendegiver, at en elev har modtaget undervisning på noget der kaldes 'A-niveau' ('højt niveau') på en dansk gymnasial uddannelse, men at den, uafhængigt af den opnåede karakter, næsten intet siger om, hvilket sprogligt niveau en elev befinder sig på. Målbeskrivelserne i bekendtgørelser og fagblade giver god mening i forhold til præstationerne på 10-niveauet (dvs. bedømt til karakteren 10), mindre god mening i forhold til præstationer på 8-niveauet, og ingen eller næsten ingen mening i forhold til 6-niveauet.

Endvidere er det efter fagpanelets vurdering ikke alle steder de mest relevante kompetencer der prøves:

Resuméet (på engelsk) vurderes som meget relevant, både som grundlag for at vurdere elevernes sprogfærdighedsniveau og som forberedelse til 'livet', hvorimod resuméet på dansk ikke har tilstrækkelig generel relevans til at opveje en række uheldige omstændigheder, der knytter sig til denne opgavetype. Ved vurderingen af det engelske resumé er det vigtigt, at resuméets sproglige kvalitet ikke negligeres.

Oversættelsesopgaverne, ikke mindst de løsrevne, vurderes som mindre relevante. Hos de bedste elever fremprovokerer disse opgaver af og til fejl, der ellers ikke begås, og i forhold til svagere elever er opgaverne for svære til, at eleverne er i stand til at løse dem meningsfuldt. De giver derfor et problematisk grundlag for at vurdere elevernes sprogfærdighed.

Essayopgaven (lang såvel som kort) er en udmærket prøve til at vise elevernes evne til at udvikle en kohærent argumentation om et fagligt eller alment emne på engelsk. Det almene gymnasi-ums eksklusive fokusering på litterær analyse vurderes dog som mindre relevant i forhold til flertallet af elevernes fremtidige anvendelse af engelsk. En måde at øge relevansen af essayet på ville være ved at arbejde mere eksplicit med essayopgavens kommunikative potentiale og variationsmuligheder og ved i højere grad at inddrage viden om samfundsforhold.

Kommunikative opgaver er en spændende fornyelse, der både giver et godt grundlag for at vurdere elevernes færdighedsniveau og en god forberedelse til fremtidig, erhvervsmæssig anvendelse af sproget. De vurderes derfor som meget relevante. Det er dog vigtigt at understrege, at der til god kommunikation hører en høj grad af overensstemmelse med gængse ortografiske, grammatiske, osv. sprognormer.

Afslutningsvis formuleres en række vurderinger og anbefalinger til evalueringsgruppens overvejelse. Her peges der bl.a. på behovet for bedre sammenhæng mellem beskrivelser af mål og indhold og eksamenskrav og på behovet for sammenlignelighed mellem internationale standarder for engelskkompetence og det danske A-niveau.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemfører som led i dets handlingsplan for år 2003 en evaluering af engelskfaget på tværs af de treårige gymnasiale uddannelser. I den forbindelse blev der i slutningen af november 2003 nedsat et fagpanel med undertegnede tre medlemmer. Fagpanelets opgave var på baggrund af gennemlæsning af fagbilag for engelsk i htx, htx og det almene gymnasium, stx (mat.) og stx (spr.), at

- (1) vurdere de stillede fire skriftlige opgaver til sommereksamen 2003
- (2) vurdere 36 opgavebesvarelser
- (3) sammenligne indhold og niveau på tværs af uddannelserne
- (4) afrapportere skriftligt på baggrund af afholdte møder

Nærværende tekst udgør panelets skriftlige afrapportering. Afrapporteringen vil indgå som del af evalueringens samlede dokumentationsmateriale.

Fagpanelet fik stillet relevante ministerielle bekendtgørelser for alle de 3-årige gymnasiale uddannelser til rådighed af EVA. Endvidere fik udvalget tilsendt lærer- og censorvejledninger og diverse fagblade, der tilsammen rummer detaljerede beskrivelser såvel af engelskfagets uddannelsesmål som af anbefalede veje til at nå målene og eksempler på opgavebesvarelser (fra tidligere år) med kommentarer til begrundelse af den anbefalede niveaumæssige indplacering. Dette materiale er hentet fra Undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk.

Ud fra dette materiale har fagpanelet kunnet sammenligne både kravene på de forskellige uddannelser og de opgavetyper de forskellige uddannelser har valgt til den afsluttende udprøvelse af elevernes kompetence efter tre års engelskundervisning på en gymnasial uddannelse. Endvidere har det været muligt at foretage en indledende vurdering af, i hvor høj grad de foreskrevne/anbefalede opgavetyper tilgodeså både hensynet til A-niveauet (absolut) og hensynet til den særlige faglige profil på uddannelsen. Ved denne vurdering og ved vurderingen af eksamensopgaverne i forhold til de formulerede mål har medlemmerne af fagpanelet endvidere kunnet støtte sig til tilbagemeldingerne om sommereksamen 2003 fra de skriftlige censorer på de undersøgte uddannelser.

Den mere konkrete evaluering af eksamensopgaverne i forhold til målsætningen for og den særlige profil på uddannelserne samt ækvivalensvurderingen på tværs af uddannelserne er sket på grundlag af de centralt stillede opgaver for htx, hhx, og stx(mat og spr) til studentereksamen i sommeren 2003 og på baggrund af en vurdering af 36 anonymiserede besvarelser af disse opgaver. Af de 36 besvarelser var tolv blevet bedømt til karakteren 6, tolv til 8 og tolv til 10. Fremgangsmåden ved vurderingen har nødvendigvis været kvalitativ i forhold til de udvalgte besvarelser. Det må altså erindres, at fagpanelets konklusioner vedrørende ækvivalensforhold på tværs af uddannelserne baserer sig på 9 undersøgte eksamensbesvarelser med den nævnte spredning fra hver af de 4 uddannelser.

Kapitlet beskriver uddannelsesmål for skriftligt engelsk (A-niveau) på de 3-årige gymnasiale uddannelser.

4.1 Htx

4.1.1 Undervisningens mål og indhold (A-niveau)

Htx-bekendtgørelsen beskriver formålet med undervisningen i engelsk på A-niveau således (Bek. nr. 524 af 15/6/2000, §21 stk. 2):

I engelsk niveau A er det overordnede mål i fortsættelse af engelsk niveau B at give indsigt i det engelske sprogs system og kendskab til forskellige tekstgenrer inden for det tekniske, teknologiske, naturvidenskabelige og almene område, karakteristiske sider af det engelsksprogede områdes kulturelle, samfundsmæssige, historiske og teknologiske forhold samt til sprogområdets placering i international sammenhæng, så eleven 1) videreudvikler sin sproglige viden og bevidsthed, 2) kan bruge sproget flydende, varieret og præcist både mundtligt og skriftligt, 3) kan læse, forstå og forholde sig til tekster af teknisk, teknologisk, naturvidenskabelig og almen art og 4) kan relatere sin egen kulturelle, historiske og samfundsmæssige baggrund til sprogområdets forhold.

Undervisningens indhold på htx baserer sig på (a) fiktionstekster, (b) tekster om historiske, samfundsmæssige, kulturelle og internationale forhold og (c) tekster om teknik, teknologi og naturvidenskab. Endvidere arbejdes der med (d) sprogiagttagelse og sprogtræning. Pensum er på 400 ns.

De mere detaljerede mål med indholdet under (c) er ifølge htx-bekendtgørelsens fagplan (htx-bekendtgørelsens bilag 13), at eleven skal "få indsigt i teknisk sprogs egenart og opleve, at engelsk indgår i arbejdet med tekniske, teknologiske og naturvidenskabelige emner og projekter på tværs af faggrænser i uddannelsen, indse i hvilke sammenhænge, det er nødvendigt at beherske teknisk terminologi og sprogbrug og arbejde med teknologihistoriske aspekter i relation til sprogområdet, så eleven 1) videreudvikler et teknisk og naturvidenskabeligt ordforråd, 2) kan forstå tekster inden for tekniske, teknologiske og naturvidenskabelige områder, 3) kan anvende syntaktiske strukturer, som er karakteristiske for teknisk sprog, 4) kan vurdere og forholde sig til tekniske, teknologiske og naturvidenskabelige problemstillinger og 5) kan argumentere for egne synspunkter og holdninger." (bilag 13, fagplan, s. 4)

Målet med indholdet under (d) er "at videreudvikle og systematisere sproglig viden og færdigheder lingvistisk og kommunikativt, videreudvikle færdigheder i mundtlig og skriftlig produktion, opleve sproget som nyttigt og arbejde med forskellige typer af kommunikation, så eleven kan 1) bruge det mundtlige sprog sikkert og præcist i forskellige sammenhænge, 2) udtrykke sig skriftligt på engelsk i et sammenhængende og overvejende korrekt sprog, 3) genkende karakteristiske træk ved litterære, tekniske, teknologiske og naturvidenskabelige tekster og anden sagprosa, 4) beskrive forhold af almen, teknisk, teknologisk og naturvidenskabelig art i forskellige kommunikationssammenhænge og 5) oversætte tekster præcist fra engelsk til dansk og omvendt." (fagplan s. 4-5).

4.1.2 Eksamensopgaver

Eksamensopgaverne til engelsk A-niveau på htx består af tre delopgaver: (1) et resumé (på engelsk), (2) en oversættelse (dansk til engelsk) og (3) en opgave ('C-opgaven'), der enten er et essay eller en alternativ opgave (skrevet på engelsk). Der er ingen konkrete anvisninger på hvilken genre den alternative opgave skal falde indenfor. Tidligere opgaver har fx givet valget mel-

lem at skrive enten et essay eller et læserbrev / en nyhedsrapport / konklusion og anbefalinger til en markedsundersøgelse. Alle typer ordbøger og informationsteknologiske hjælpemidler, herunder elektroniske ordbøger og stavekontrol, er tilladte hjælpemidler.

Htx-bekendtgørelsens fagplan foreskriver, at der skal tages "udgangspunkt i en tekst med teknisk, teknologisk eller naturvidenskabeligt indhold af generel karakter". Herudfra "prøves elevens tekstforståelse, beherskelse af det engelske sprog og færdighed i fri skriftlig fremstilling på engelsk". Lidt løsrevet tilføjes det: "Endvidere oversættes en dansk tekst til engelsk".

Der gives 4 timer til den skriftlige prøve.

4.1.3 Vurderingskriterier

Om karakterfastsættelsen hedder det (i Uddannelsesstyrelsens lærer- og censorvejledning i skriftlig engelsk A på htx), at den skal ske ud fra en helhedsvurdering af elevens besvarelse af alle tre delopgaver (uden angivelse af særlig vægtning for de enkelte delprøvers vedkommende). Specielt beskrives elevens evne til at kommunikere sit budskab som vigtigt. En mekanisk optælling af sproglige fejl skal vægtes mindre højt, men der skal dog lægges "stor vægt på sproglig korrekthed samt idiomatik"; endvidere på struktur, genrebevidsthed, forståelse af tekstforlægget, overblik, og på evnen til at disponere og perspektivere samt til at anvende relevante hjælpemidler, trykte (eng-da, da-eng, eng-eng, teknisk eng ordbøger) såvel som elektroniske (stave- og grammatikkontrol).

Specifikt vedrørende resuméet (opgave A) anføres det at "resuméets indhold skal fremstå (...) som et resultat af elevens egen formuleringsevne" (fagplan, s. 4) og der "må i fremstillingen ikke ske en sammenblanding af resumé og essay, hvor eleven udtrykker sin egen holdning" (s. 4).

Ved vurderingen af oversættelsen skal der lægges vægt på "en præcis og grammatisk korrekt gengivelse af den danske tekst inklusiv nuancer" (s. 4), og det præciseres, at der ved "grammatisk korrekt" forstås, at fremstillingen viser beherskelse af hensigtsmæssig leksis, morfologi, syntaks, semantik, ortografi samt idiomatik" (s. 4).

Vurderingen af opgave C vægter ud over struktur og indhold, om kommunikationen generelt er lykkedes rent sprogligt. Meningsforstyrrende fejl påvirker bedømmelsen negativt, og igen vægtes graden af elevens beherskelse af det engelske sprog (efter samme kategorier som ovenfor) og evne til at ramme et relevant stilleje.

4.2 Hhx

4.2.1 Undervisningens mål og indhold (niveau A)

Hhx-bekendtgørelsen beskriver formålet med fremmedsprogsundervisningen således (Bek. Nr 249, kap. 9, §19):

I fremmedsprog er formålet med undervisningen, at eleven øger sin sproglige viden og bevidsthed, således at eleven kan deltage aktivt i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervmæssig art og får mulighed for fortsat udbygning af sin sproglige kompetence. Endvidere er formålet, at eleven udbygger sin viden om kulturelle, samfundsmæssige og erhvervmæssige forhold i de fremmedsprogede områder. Undervisningen skal med udgangspunkt i elevens egen kulturbaggrund fremme forståelsen af og bevidstheden om fremmede kulturer, således at interessen for og evnen til at deltage i tværkulturelle sammenhænge øges.

Fagplanen præciserer, at undervisningen skal tilrettelægges, således at eleven udvikler lytte-, tale-, læse- og skrivefærdigheder på fremmedsproget, samt øger sin sproglige og kulturelle viden og bevidsthed. På Niveau A skal undervisningen sikre, at eleven

1. kan forstå nuanceret og varieret sprog i skrift og tale
2. kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt i et nuanceret og varieret sprog i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervmæssig art,

3. videreudvikler sin færdighed i at analysere og perspektivere autentiske fiktions- og sagprosaetekster, og
4. kan analysere og vurdere sproglige, kulturelle, samfundsmæssige og erhvervmæssige forhold i større sammenhænge i engelsksprogede lande.

Om undervisningens indhold hedder det bl.a. at undervisningen som hovedregel foregår på engelsk, i tematisk sammenhængende forløb ('emnekredse'), og at tekstvalget skal være alsidigt og omfatte sagprosa af aktuelt tilsnit samt ny fiktion. Arbejdet med at udvikle elevens skriftlige fremstillingsevne på engelsk sker gennem besvarelse af skriftlige opgaver i tilknytning til de problemløsningsopgaver (fx cases og simulationsspil) der indgår i det mundtlige pensum og ved udarbejdelse af en studiekredsrapport. 10-25% af det skriftlige hjemmearbejde anvendes til procesorienterede skriveaktiviteter. Pensum er minimum 300 ns.

Rettevejledningen anfører, at målet om at forstå og udtrykke sig "i nuanceret og varieret sprog" gælder den skriftlige og mundtlig kompetence i lige grad. Specifikt med hensyn til skriftlig udtryksfærdighed fremhæves det, at "på A er det ikke tilstrækkeligt, at eleven kan variere sit skriftsprog; hun/han skal også være i stand til at nuancere sin sprogbrug ved at vælge formuleringer, der præcist og hensigtsmæssigt passer ind i sammenhængen. Eksempelvis forventes det af en manuskriptopgave på niveau A, at eleven i et vist omfang kan tilpasse sit sprog til genren: talt sprog [sic], og til modtagergruppen. Derimod er der i målformuleringen for de to niveauer [A og B] ikke markeret nogen forskel i bedømmelsen af sproglig korrekthed, hverken grammatisk, semantisk eller idiomatisk."

4.2.2 Eksamensopgaver

Den skriftlige prøve, der varer 5 timer og baserer sig på et autentisk tekstmateriale på engelsk på ca. 1000 ord med erhvervmæssigt, samfundsmæssigt eller kulturelt indhold, omfatter (1) udarbejdelse af et resumé på dansk (ca. 200 ord), en oversættelse fra dansk til engelsk (ca. 125 ord) og 3) udarbejdelse af et essay, et forretningsbrev, en rapport i memoform eller manuskript til en tale på engelsk på baggrund af tekstmaterialet. I delopgave 3) gives valgmulighed mellem to af opgavetyperne. Der oplyses ikke noget om tilladte hjælpemidler på selve eksamensopgaven, men det fremgår af bekendtgørelsens § 38 stk. 2 at alle skriftlige hjælpemidler er tilladt.

Resuméet har til formål "at måle elevens overordnede forståelse af teksten". Desuden skal det give grundlag for at bedømme elevens evne til at "formulere en sammenhængende tekst på et godt dansk, der lader sig læse og forstå som en selvstændig tekst." I forhold til niveau B, hvor bedømmelsesfelterne er: (1) besvarelsens fylde og selvstændighed, (2) dens struktur, (3) dens anvendelse og forståelse af tekstmaterialet til opgaven og (4) formuleringsevnen som den kommer til udtryk i ordforråd, syntaks, grammatik, variation og idiomatik, er der tale om en mere ambitiøs målsætning, idet det på niveau A også forventes, at resuméet er objektivt, afbalanceret og formuleret på et godt dansk.

Formålet med oversættelsesopgaven er blandt andet (ifølge rettevejledningen) "at give grundlag for at bedømme elevens grammatiske og leksikale kompetence".

Formålet med delopgave 3 (udarbejdelse af forretningsbrev/talemanuskript/rapport eller essay) er "at give grundlag for at bedømme elevens evne til fyldigt at behandle et emne i sprogligt sammenhængende form". Opgaven skal derfor give eleven lejlighed til selvstændigt at strukturere og formulere sig i en længere tekst.

4.2.3 Vurderingskriterier

Hhx-rettevejledningens krav om at eleven både kan variere sit skriftsprog og derudover også er "i stand til at nuancere sin sprogbrug ved at vælge formuleringer, der præcist og hensigtsmæssigt passer ind i sammenhængen" giver en generel rettesnor for det krævede sproglige niveau. I opgavetype 1 (resumé på dansk af engelsk tekst) vurderes resuméets objektivitet og balance, tekstforståelsen, udvælgelsen/udeladelsen af tekstdele, sammenhæng, tekstens autonomi og sprog (dvs. kvaliteten af det danske resumé er affattet på). Hvis resuméet fejlagtigt affattes på engelsk, må bedømmelsen ifølge rettevejledningen "blive markant lavere", bl.a. "fordi formidlingen af indholdet af den engelske tekst bliver lettere".

Om oversættelsen hedder det i rettevejledningen, at "den danske tekst oversættes så tæt som det er muligt, og hvor en ord til ord oversættelse ikke er mulig, vurderes elevens evne til at finde ord og vendinger på engelsk, der dækker betydningen så præcist som muligt. I sammenhæng hermed vurderes elevens evne til at anvende relevante hjælpemidler som trykte og elektroniske ordbøger, stavekontrol og evt. grammatikkontrol. (...) Den danske tekst, der skal oversættes, indeholder en række grammatiske og leksikale problemfelter, der skal behandles. For at en besvarelse kan siges at være bestået, skal mindst halvdelen af disse være klaret." På niveau A lægges der (i sammenligning med B-niveauet) særlig vægt på "om eleven finder en engelsk vending, der er dækkende". De specificerede bedømmelsesfelter er: (1) elementær grammatik, (2) stavning, (3) anvendelse af hjælpemidler og tekstmaterialet og (4) oversættelses- og gengivelsesteknik.

Bedømmelsesfelterne for opgavetype 3 er: (1) fylde, (2) strukturering (indledning, afrunding), (3) anvendelse af tekstmaterialet og forståelse af problemstillingen, (4) formuleringsevne (ordforråd, syntaks, variation, idiomatik, grammatik) og (5) formalia (ved forretningskommunikation og rapport).

Ved den samlede bedømmelse vægter opgave 3 med 50%, mens opgave 1 & 2 hver vægter med 25%.

4.3 Stx (mat. & spr.)

4.3.1 Undervisningens mål og indhold (niveau A)

Undervisningsmålene med gymnasiets engelskundervisning på højt niveau (A-niveau) er formuleret som mål, der bygger videre på målene for obligatorisk niveau (B-niveau).

Blandt undervisningsmålene på B-niveau (for såvel sproglig som matematisk linje) er, at eleverne skal "opnå og kunne demonstrere forståelse og beherskelse af det engelske sprogs brug af ordklasser, bøjningssystem og syntaks samt opnå et udbygget såvel aktivt som passivt ordforråd." Endvidere skal de "opnå færdighed i skriftlig (...) fremstilling, således at den bliver forståelig, korrekt samt flydende og præcis" og ligeledes opnå "solid læsefærdighed og almen sprogbevidsthed, blandt andet gennem intensiv læsning af tekster". På matematisk afholdes der dog ikke, som på sproglig linje, en skriftlig eksamen på B-niveau.

På A-niveau er undervisningsmålene for sproglig og matematisk linje formuleret identisk. Ud over kravene på obligatorisk niveau skal eleverne bl.a.:

- opnå og kunne demonstrere en sikker og nuanceret beherskelse af det engelske sprog, aktivt såvel som passivt
- kunne udtrykke sig flydende og varieret med en høj grad af idiomatisk korrekthed og præcision samt med fornemmelse for stillag
- opnå færdighed i at analysere også sprogligt og indholdsmæssigt sværere tekster, moderne såvel som ældre, og kunne anlægge principielle og teoretiske synsvinkler på tekster og emner.

Pensumkravene til engelsk A-niveau er næsten identiske for matematisk og sproglig linje, dog er der den forskel at pensum på sproglig linje skal omfatte et drama af Shakespeare (og derudover et antal tekster fra før 1900), mens der på matematisk linje enten kan læses et drama af Shakespeare eller tekster fra før 1900. Pensums omfang er 400-600 ns.

4.3.2 Eksamensopgaver

Gymnasiebekendtgørelsens beskrivelse (Bilag 9, § 7.4 og §14.4) af den skriftlige prøve i engelsk A-niveau er identisk for stx (mat.) og stx (spr.) og meget rummelig:

Ved den skriftlige prøve, hvortil der gives 5 timer, forelægges der et tekstmateriale på engelsk, evt. suppleret med billedmateriale, og der stilles et antal opgaver, som prøver eksaminandens beherskelse af det engelske sprog, forståelse af tekstforlægget og færdighed i almen skriftlig fremstilling på engelsk. Desuden oversættes en dansk tekst.

Den skriftlige prøve til engelsk A-niveau i det almene gymnasium (højt niveau på matematisk eller sproglig linje) omfatter typisk følgende 4 delopgaver, hvoraf de 3, nemlig B, D og enten A eller C, skal besvares:

A: resumé

B: essay

C: forskellige typer, fx. kort essay eller læserbrev

D: oversættelse (dansk til engelsk)

Resuméet (A-opgaven) er af en engelsk tekst og skrives på engelsk. Det er en del af opgaven, at kravet om, at resuméet skal være på ca. 200 ord, overholdes, og at der tages hensyn til oplysningen om, at resuméet skal være henvendt til en læser, der ikke er bekendt med den tekst, der skal resumeres. B-opgaven er en fortolkningsopgave, der skal formuleres i essayform, fordi "der ønskes en længere, sammenhængende fremstilling i en (skriftsprogs-)genre, som er genkendelig uden for klasseværelset" (Undervisningsministeriets vejledning for censorer, s. 3). C-opgaven består af en eller to opgaver. Hvis der er to opgaver, får eleverne valget mellem at skrive et kort essay eller at besvare den 'kreative' opgave, almindeligvis en videredigtning ud fra forlægget eller en friere opgave med bunden synsvinkel. Oversættelsens funktion er at give et supplement til helhedsindtrykket af eksaminandens sprogbeherskelse.

Der gælder ingen særlige begrænsninger af hjælpemidler i forbindelse med den skriftlige prøve i engelsk (A-niveau). Dette oplyses ikke i selve opgaven.

4.3.3 Vurderingskriterier

Gymnasiebekendtgørelsens Bilag 9 (§4.5.1 og 7.5.1) anfører, at bedømmelsen på A-niveauet "først og fremmest [lægger] vægt på eksaminandens beherskelse af det engelske sprogsystem, dvs. det engelske sprogs ortografi, morfologi, syntaks, semantik og idiomatik. Det, der vurderes, er, i hvilket omfang sprogets system beherskes." Ifølge censorvejledningen forventes "en sikker beherskelse af (...) idiomatik, semantik, syntaks, morfologi og ortografi. Det der vurderes er, om kategorierne beherskes. Enkeltstående fejl indgår ikke med større vægt, medmindre de på afgørende vis ændrer udsagnets karakter." (vejl. s. 1) Der gives ingen nærmere beskrivelse af, hvordan det vurderes, om en elev behersker en kategori.

I resumeringsopgaven (opg. A) bedømmes desuden, hvor præcist og nuanceret eksaminanden formår at gengive hovedpunkterne i forlægget loyalt og med egne ord i en kort sammenhængende fremstilling [på engelsk].

I besvarelsen af essayopgaver (opg. B) bedømmes desuden, hvor klart og nuanceret eksaminanden formår i en længere velstruktureret fremstilling at karakterisere og vurdere teksten: dens forløb, karaktertegning, argumentation, forfatterholdning og budskab.

I C-opgaven bedømmes desuden, hvor klart og nuanceret eksaminanden formår at gøre rede for og vurdere eller i fiktionsform belyse en problemstilling i forlægget.

I oversættelsesopgaven bedømmes desuden, hvor præcist eksaminanden formår at gengive det danske forlæg og dets nuancer på engelsk.

Det understreges, at der stilles "samme krav til præcision og nuancerethed i sprogbrugen" i A-, B- og C-opgaverne. Oversættelsens funktion er "at give et supplement til helhedsindtrykket af eksaminandens sprogbeherskelse".

Gymnasiebekendtgørelsens bilag 9 (punkt 1.1) definerer rammende engelsk som "både færdighedsfag, vidensfag og kulturfag", en beskrivelse der kan gælde for alle de gymnasiale uddannelsers forståelse af engelskfaget.

På alle de omhandlede uddannelser er engelsk (frem til den ventede reform i 2005) obligatorisk på B-niveau de første to år af uddannelsen og valgfrit på A-niveau på uddannelsens tredje år. Med den indholdsdifferentiering, der følger af de tre uddannelsers forskellige profiler, er det ikke muligt entydigt at kvantificere engelskkompetencen på A-niveau. Ikke desto mindre kan en række fælles eller umiddelbart sammenlignelige forhold bidrage til en sådan bestemmelse.

Det samlede antal undervisningstimer (for B-niveau og A-niveau) er nært sammenfaldende (htx 310 timer; hhx 335, stx (mat.) 314, stx (spr.) 340). Læsepensum (for B-niveau og A-niveau) varierer noget, især fordi der på hhx lægges mindre vægt på at udvikle færdigheder i ekstensiv læsning end på de andre uddannelser (htx 900 ns., hhx 650, stx (mat.) 900-1300, stx (spr.) 900-1300). Denne forskel udlignes dog delvis gennem større krav til eksamenspensum på hhx (320 ns. mod 250 på alle øvrige). Hvad angår antallet af skriftlige afleveringer i løbet hele 3-årsforløbet, er der betydelig variation, især på B-niveau. (Eksempelvis afleveres der 15 friere opgaver à 2-4 sider og 29 mindre opgaver à 1-2 sider på sproglig linje, men kun 4 friere og 8 mindre på matematisk.) På A-niveau afleveres minimum 8 'friere' eller eksamenslignende opgaver på alle uddannelserne. I det almene gymnasium, både (mat) og (spr), afleveres endvidere 15 mindre opgaver. Endelig gives der 5 timer til den skriftlige eksamen undtagen på htx, hvor eleverne kun har 4 timer til rådighed.

Beskrivelserne af uddannelsesmålene for engelsk i de tre treårige gymnasiale uddannelser afspejler hensynene til, at målene med undervisningen i engelsk bedst muligt understøtter de særlige profiler for uddannelserne. Målene for htx sigter mod at understøtte den tekniske profil, målene for hhx mod at understøtte den handelsorienterede profil, og målene for det almene gymnasium mod at understøtte en almen profil. For alle uddannelser gælder dog, at undervisningen skal være almindelig og studieforberedende. De to erhvervsrettede uddannelser rummer derfor også både samfundsmæssige og (andre) almene elementer.

Trods disse (nødvendige) indholdsmæssige forskelligheder i målbeskrivelserne, er der dog også tale om i hvert fald delvis sammenlignelige målbeskrivelser for så vidt angår det sproglige kompetenceniveau, der tilstræbes, som det fremgår af nedenstående skematiske oversigt:

Kompetence	Htx	Hhx	Stx mat/spr
Kendskab til sprog; sproglig bevidsthed	indsigt i det engelske sprogs system; videreudvikle sproglig viden og bevidsthed	øge sproglig (og kulturel) viden og bevidsthed	almen sprogbevidsthed; forståelse (og beherskelse) af det engelske sprogs brug af ordklasser, bøjningssystem og syntaks
Kendskab til tekstgenrer	kendskab til forskellige tekstgenrer inden for det tekniske, teknologiske, naturvidenskabelige og almene område	(formuleret indirekte gennem pensumanvisninger) Der læses fiktion ... og sagprosa; nyere litteratur inden for genrene roman, novelle, drama og poesi; aktuelle tekster.	(formuleret indirekte via pensumanvisninger) Der læses et varieret udvalg af skønlitteratur: Roman, novelle, poesi og drama skal være repræsenteret

fortsættes ...

Kompetence	Htx	Hhx	Stx mat/spr
			Desuden læses et antal sagprosattekster af forskellig type og sværhedsgrad, f.eks. avisartikler, biografier og interviews.
Kendskab til kultur, samfund, historie (+ profilviden); kulturbevidsthed	indsigt i karakteristiske sider af det engelsksprogede områdes kulturelle, samfundsmæssige, historiske og teknologiske forhold samt til sprogområdets placering i international sammenhæng; relatere sin egen kulturelle, historiske og samfundsmæssige baggrund til sprogområdets forhold	øge (sproglig og) kulturel viden og bevidsthed; analysere og vurdere sproglige, kulturelle, samfundsmæssige og erhvervmæssige forhold i større sammenhænge i engelsksprogede lande; udbygge viden om kulturelle, samfundsmæssige og erhvervmæssige forhold i de fremmedsprogede områder; fremme forståelsen af og bevidstheden om fremmede kulturer	
Sprogfærdighed (tale, skrive)	bruge sproget flydende, varieret og præcist både mundtligt og skriftligt,	forstå nuanceret og varieret sprog i (skrift og) tale; udvikle lytte-, tale-, læse- og skrivefærdigheder på fremmedsproget; udtrykke sig mundtligt og skriftligt i et nuanceret og varieret sprog i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervmæssig art; deltage aktivt i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervmæssig art; udbygge sproglig kompetence	udtrykke sig flydende og varieret med en høj grad af idiomatisk korrekthed og præcision samt med fornemmelse for stillag; sikker og nuanceret beherskelse af det engelske sprog, aktivt såvel som passivt; (forståelse og) beherskelse af det engelske sprogs brug af ordklasser, bøjningssystem og syntaks samt opnå et udbygget såvel aktivt som passivt ordforråd; færdighed i skriftlig (...) fremstilling, således at den bliver forståelig, korrekt samt flydende og præcis
Sprogfærdighed (læse/forstå-vurdere)	læse, forstå og forholde sig til tekster af teknisk, teknologisk, naturvidenskabelig og almen art	forstå nuanceret og varieret sprog i skrift (og tale); udvikle lytte-, tale-, læse- og skrivefærdigheder på fremmedsproget;	Solid læsefærdighed; intensiv læsning af tekster
Tekstanalyse	(jf. ovenfor)	færdighed i at analysere og perspektivere autentiske fiktion- og sagprosattekster	Opnå færdighed i at analysere også sprogligt og indholdsmæssigt sværere tekster, moderne såvel som ældre, og kunne anlægge principielle og teoretiske synsvinkler på tekster og emner

Kapitlet indeholder en karakteristisk og vurdering af de skriftlige prøver på uddannelserne. Mere konkret indeholder kapitlet en evaluering af prøvernes egnethed til at understøtte uddannelsernes særlige profiler og prøvernes egnethed til at vise i hvor høj grad de generelle og specifikke uddannelsesmål er nået.

6.1 Htx

Opgaverne her var udarbejdet i relation til en (forkortet) artikel fra *Newsweek* med titlen "Hydrogen Economy". Fagpanelets vurdering er, at teksten var velvalgt og velegnet til at prøve det relevante niveau. Med sine ca. 1600 ord havde den en passende længde som baggrund for de tre opgaver, eleverne skulle løse inden for de 4 timer, der var til rådighed. De relativt mange udeladelser forstyrrer dog tekstens kohærens en smule.

Fagpanelet vurderer resumeringsopgaven (resumé på engelsk af en engelsk tekst) som et særdeles velegnet redskab til at vurdere såvel elevernes forståelse af tekstoplægget som deres evne til med egne ord at sammenfatte denne forståelse.

Oversættelsesopgaven på 125 ord (hvoraf 10 proprier, der ikke kræver oversættelse) forekommer relativt nem, især for den der ikke har haft vanskeligheder med hovedteksten. Gode ækvivalenter for ord/fraser som 'forureningsfri trafik/bil', 'brint', 'brintbiler', 'brændselscelle', 'vand som det eneste udstødningsprodukt', 'skille vand til brint og ilt' kan alle findes i den omgivende tekst. Tilbage står som de eneste lidt tekniske glosor 'reversible', 'solceller', 'koblet til el-nettet', 'styresystemer' og måske 'bilfabrikker', 'el-bil', og 'strøm', der giver et noget beskedent grundlag for at vurdere elevernes evne til at formulere "en præcis og grammatisk korrekt gengivelse af den danske tekst inklusiv nuancer", deres beherskelse af et særligt teknisk ordforråd og deres evne til at "anvende syntaktiske strukturer, som er karakteristiske for teknisk sprog" uafhængigt af et styrende tekstforlæg.

I opgave 3 kunne eleverne vælge imellem at skrive essay eller manuskript til en tale. Med essayopgaven fulgte en obligatorisk titel, "Hydrogen Is Hot", og der blev givet fire temaforslag, der kunne indgå i essayet. Temaforslagene rækker ud over de informationer, der kan hentes ud af baggrundsteksten, og lægger således op til, at eleven bruger besvarelsen til at demonstrere sin evne til at formulere en selvstændig tekst, både sprogligt og indholdsmæssigt. Talemanuskriptet skulle være til et indlæg på en conference, hvor man skulle gøre sig til talsmand for en bestemt slags energi (efter eget valg). Her er der ligeledes mulighed for at gå videre end baggrundstekstens tema. Omvendt ville det være muligt at besvare opgaven (næsten) udelukkende på baggrund af oplysningerne i baggrundsteksten.

Begge disse opgaver finder fagpanelet velegnede til at vurdere elevernes sproglige kompetence, forholde sig til en given problemstilling, og deres evne til at strukturere, vurdere og kommunikere en længere skriftlig fremstilling. Da essayopgaven ikke havde nogen specificeret modtagergruppe (ud over den implicite lærer-censor modtager) er den dog mindre egnet til at vurdere elevernes evne til at ramme et relevant stilleje.

6.2 Hhx

Til opgaverne på hhx var der to baggrundstekster, en engelsk og en dansk. Den engelske, fra *Business Week*, handlede om "Racism In the Workplace" (ca. 1150 ord), mens emnet i den danske tekst, "Svaghed vendt til styrke" (ca 1750 ord), fra *MetroXpress*, var mangfoldighed som ledelsesform. De to tekster handler om meget forskellige kulturer på amerikanske arbejdspladser, men supplerer hinanden godt. Også her er der tale om forkortede tekster, hvad der i et

enkelt tilfælde er generende for kohærensopfattelsen i teksten. Teksternes emnekreds er velvalgt til at understøtte hhx-profilen, og den engelske teksts pænt høje sværhedsgrad gør den meget velegnet til at vurdere elevernes evne til at forstå autentiske tekster om en række vigtige erhvervs- og samfundsmæssige forhold. Der må siges at være ganske meget baggrundstekst (hen ved 3000 ord), selv med 5 timer til rådighed til at løse de tre delopgaver.

Første delopgave, resumeringsopgaven, adskiller sig fra resuméopgaven på de andre gymnasiale uddannelser ved at skulle skrives på dansk. Det anføres (som nævnt) i rettevejledningen, at hvis resuméet fejlagtigt affattes på engelsk, må bedømmelsen blive markant lavere, bl.a. "fordi formidlingen af indholdet af den engelske tekst bliver lettere". Denne vurdering deler fagpanelet, men spørgsmålet er, om ikke den krydsning mellem dansk og engelsk, der generelt opereres med i alle opgaverne på hhx, bevirker, at opgaverne stiller højere krav til tekstproduktion, end flertallet af elever er i stand til at honorere. I forhold til fagpanelets kommissorium, der er at vurdere A-niveauet i engelsk, ikke i dansk, er resumeringsopgaven mindre relevant og usammenlignelig med resumeringsopgaverne på de andre uddannelser, da den i bedste fald kun giver grundlag for at vurdere kvaliteten af elevernes forståelse af den engelske baggrundstekst.

Delopgave 2 var en oversættelse af en del af den danske baggrundstekst (125 ord, hvoraf 4 proprier). Nøglebegrebet 'Diversity Management' som oversættelse af 'Mangfoldighed' kunne (stavet lidt forkert) findes i baggrundstekstens faktaboks, men ellers var der ikke megen konkret hjælp at hente i den engelske baggrundstekst. Erhvervstekniske gloser som 'små og mellemstore virksomheder', 'rekrutteringsproblemer', 'et bredere ansøgerfelt', 'ledelseskonsulent', 'virksomhedsstrategi', 'projektgrupper', 'udviklet et produkt', 'afdelinger', 'personlige kompetencer', 'den optimale løsning' måtte derfor alle enten kendes eller findes i andre ressourcer end baggrundsteksten. Alene derved forekommer oversættelsesopgaven på hhx væsentligt mere krævende end den tilsvarende på htx og den giver efter fagpanelets opfattelse et bedre grundlag for at bedømme elevens leksikale kompetence, måske også et vist grundlag for at bedømme elevens grammatiske kompetence. Den valgte formulering i forbindelse med opgaven "Der lægges vægt på en præcis oversættelse til et korrekt og flydende engelsk" kunne måske udtrykkes bedre, idet 'præcis', 'korrekt' og 'flydende' næppe er helt forenelige mål i en oversættelse.

Delopgave 3 gav eleverne mulighed for at vælge imellem at skrive et essay eller et talemanuskript. I tidligere opgavesæt har valget stået mellem at skrive enten et talemanuskript eller en anden formidlingsopgave (et memo, en memorapport, en tidsskriftartikel). I begge tilfælde forventes det, at der inddrages oplysninger fra begge baggrundstekster. Essayopgavens emne skulle være 'den rummelige arbejdsplads', men opgaven var bl.a. at give essayet en passende titel (på engelsk). Med dette tema var det mest oplagt at finde flest oplysninger i den danske baggrundstekst. Talemanuskriptopgaven lægger op til at den engelske baggrundstekst anvendes som en vigtig kilde til oplysninger. Der er tale om en opgave som på én gang giver ganske stor frihed, men samtidig stiller krav om, at bestemte indholdselementer inddrages, og at de ledsages af begrundelser og anvisninger, som ikke alle kan findes i baggrundsteksterne. Opgaven giver derfor eleven rig lejlighed til selvstændigt at strukturere og formulere sig i en længere tekst og giver dermed et godt grundlag for at vurdere elevens "evne til fyldigt at behandle et emne i sprogligt sammenhængende form".

6.3 Stx (mat.)

Opgavesættet til engelsk A-niveau, stx (mat.), indeholdt som vigtigste baggrundstekst novellen 'Penalty Fare' på ca. 2100 ord. Det fremgik, at der var tale om en adapteret udgave, men det var ikke angivet hvilke ændringer der var foretaget. De foretagne ændringer var dog ikke på nogen måde forstyrrende. Som inspiration eller støtte til essayopgaven (B), den eneste obligatoriske opgave med udgangspunkt i novellen, var der anført fem delemneforslag, hvoraf nogle eller alle skulle være indeholdt i besvarelsen: Paul and his view of the world, the role Tammy plays, the symbolism, the ending, the theme(s). Opgaven var således at skrive et essay med vægt på litterær analyse, herunder bl.a. beskrivelse af den mandlige hovedpersons livssyn og af den indirekte skildrede kvindelige hovedpersons rolle i novellen, redegørelse for temaer og

symboler og tolkning af novellens slutning. Den profil der kommer til udtryk i den valgte litterære tekst er klart 'almen'. Der er ikke noget specielt matematisk ved novellen. Den handler om den unge Paul, der har problemer med at holde aftaler og med i det hele taget at styre sit liv fornuftigt. Der er tale om en realistisk skildring af en begivenhed med stor følelsesmæssig og psykologisk betydning for den unge mand. I novellens start har veninden Tammy givet ham chancen for at vise, at han har ændret sig til det bedre, men endnu engang svigter lykken ham.

Essayopgaven giver eleven god lejlighed til at udtrykke sig flydende og varieret, idiomatisk korrekt og præcist og må dermed siges næsten helt at opfylde sit formål. Trods den indforståede genre røber essayet formentlig også en vis fornemmelse for stil. De opgivne emneforslag var så generelle, at de hverken kan siges at have udgjort en støtte eller en hindring.

Den valgfri resumeringsdelopgave (A) med den nyttige påmindelse 'Your reader has not read the text' var på ca. 200 ord ligesom den tilsvarende delopgave på htx og hhx. Ligesom på htx skal den her skrives på engelsk. Eleverne kan vælge mellem at besvare delopgave A og C.

Delopgave C gav valgfrihed imellem tre emner. I alle tre tilfælde skulle der skrives et kort essay, der kunne have relation til novelleteksten, men ikke behøvede at have det. Den tredje valgmulighed var at skrive om et billede og eventuelt relatere billedets tema til novellens. Blandt de oplagte hovedtemaer for besvarelser af C-opgaverne er konsumerisme, musikken i ungdomskulturen, unges (evt. destruktive) oprør mod følelsen af indespærring. Igen er det altså elevernes evne til i essayform og på engelsk at skrive om almenkulturelle emner der bliver prøvet. Som nævnt giver essaygenren eleverne god lejlighed til at demonstrere deres evne til at formulere sig varieret og nuanceret. Alligevel er det overraskende at essaygenren i den grad dominerer som skriftlig prøveform. Det ville være oplysende at se, hvordan studenter fra det almene gymnasium ville håndtere andre genrer, heriblandt genrer henvendt til forskellige målgrupper.

Den obligatoriske oversættelsesopgave var helt uafhængig af det tekstmateriale og de temaer de øvrige delopgaver baserede sig på. Teksten (på 100 ord) handlede om et arkæologisk fund af et menneskekranium i Sahara. Der var således ikke nogen relevant information at hente fra novelleteksten.

Teksten indeholder en række velkendte problemfelter for danskere, såsom ordstilling (efter tidsadverbialer: 'sidste år'); adj/adv ('yderst interessant'); +/- pluralis-s på 'year' ('et syv millioner år gammelt kranium'); +/- støtteord på engelsk ('et menneske'); 'south'/'South'/'southern'; oversættelse af dansk 'man' og 'kun lidt', 'på trods af'; -d/-t i ortografien ('descend', 'descent'); håndtering af kompleks syntaks (jf. sidste sætning). Opgaven prøver dermed elevernes beherskelse af det engelske sprogs grammatik, men med en så koncentreret stribe af velkendte grammatiske vanskeligheder er der måske lagt op til, at håndteringen af dem vejer tungere ved bedømmelsen end f. eks. kvaliteten af løsningsforslagene på ordforrådssiden. En oversættelsesopgave der prøver elevernes oversættelsesevner kan have sin berettigelse, men det er meget uheldigt hvis en kort og løsrevet oversættelsesopgave bliver anvendt som en slags sprogtest, da det er tydeligt at den hos mange elever fremprovokerer fejl der ikke begås i friere fremstillingsgenrer.

6.4 Stx (spr.)

Opgavesættet til engelsk A-niveau, stx (spr.), indeholdt som vigtigste baggrundstekst novellen 'The Juggler' på ca. 2300 ord.

Den valgfri resumeringsdelopgave (A), igen med påmindelsen 'Your reader has not read the text', svarer nøje til opgaven på stx (mat.): ca. 200 ord og på engelsk. Eleverne kan vælge mellem at besvare delopgave A og C.

B-opgaven er den store essay-opgave. Til forskel fra opgaveformuleringen på matematisk linje gives der ingen emneforslag på sproglig linje. Instruksen er ganske enkelt: 'Write an essay about the text'. Novelleteksten lægger op til præcis den samme type besvarelse som essayopgaven (B) på matematisk linje, altså en litterær analyse, der beskriver den kvindelige fortællers

forhold til sin datter (og dennes ven) og tolker vigtige handlingspunkter, temaer og symboler. Af censorkommentarerne fremgår det, at højniveaueleverne (både mat. & spr.) gennemgående klarer denne opgave fint med en tendens til "at man finder flest tekstfokuserede, dokumentationsfyldte fortolkningsessays hos de sproglige og flest 'vi-tager-lige-de-store-linjer' essays hos matematikerne". Både på mat. og spr. må man sige, at B-opgaverne giver eleverne god mulighed for at "udtrykke sig flydende og varieret med en høj grad af idiomatisk korrekthed og præcision samt med fornemmelse for stillag", og den må dermed siges at opfylde sit formål. Det kan måske undre en smule at novellen i opgaven på sproglig linje glosemæssigt var lettere end novellen til prøven på matematisk linje. Eksamensopgaven på begge linjer har til formål at give grundlag for at vurdere om eleverne besidder en "sikker og nuanceret beherskelse af det engelske sprog, aktivt såvel som passivt". På baggrund af den – i sproglig henseende – lettilgængelige novelle på sproglig linje, må dens bidrag til en sådan vurdering nødvendigvis have været beskedent. Et andet hovedformål med B-opgaven, nemlig at give grundlag for en vurdering af om eleverne har opnået "den tilstræbte færdighed i at analysere også sprogligt og indholdsmæssigt sværere tekster" kan heller ikke siges at være fuldt opfyldt med den valgte novelle. Endelig kunne det også anføres, at en sprogligt let novelle gør det ekstra vanskeligt for eleverne at vise deres aktive sikre og nuancerede beherskelse af engelsk. Dette sidste forhold forhindrede dog ikke, at nogle elever faktisk skrev meget velformulerede essays.

C-opgavens første valgmulighed var at skrive et kort essay om 'basic values in life'. Selv om opgaven var formuleret med henvisning til et citat fra novellen forekommer det ikke umiddelbart indlysende hvilke 'basic values' opgavestilleren havde i tankerne. (Denne delopgave var ikke blevet valgt i nogen af de undersøgte besvarelser.)

Anden mulighed var at skrive et kort essay, hvori man skulle diskutere om forældre skulle have indflydelse på deres børns valg af partner. Dette emne havde såvel klar relevans til baggrundsteksten som aktualitet.

Tredje mulighed var som på matematisk linje at skrive om et billede (af en lille pige der fører en marionetdukke, og selv er en marionet, ført af moderen). Også dette motiv kunne nemt relateres til novellens tema.

Igen bemærkes den kraftige, næsten eksklusive, fokusering på essaygenren, og igen kan det konstateres, at der ikke er tale om at baggrundsteksterne er valgt med henblik på en særlig sproglig profilering. I sproglig henseende er novelleteksten lettere end teksten til den matematiske prøve, og i tematisk henseende er den af lignende psykologisk portrætterende, 'almene' tilsnit. Den omstændighed, at novellen skildrer et mor-datter forhold snarere end en ungdoms problemer med at få styr på sit liv gør ikke novellen mere sproglig.

Censorerne er generelt ikke begejstrede for C-spørgsmålene, der sjældent afgørende forbedrer indtrykket fra essayet i B-opgaven. Der var dog ros til emnevalget i C-opgaverne i det undersøgte opgavesæt.

Oversættelsesopgaven var, ligesom på matematisk linje, en relativt kort tekst uden tematisk sammenhæng med det øvrige tekstmateriale. Med sine 154 ord (hvoraf 7 proprier) er der tale om den længste af de undersøgte oversættelsesopgaver. Emnet for den sproglige oversættelsesopgave var fedme. Blandt de grammatiske udfordringer i teksten var eksempelvis 'west'/'western'/'West'? ('den vestlige verdens'), 'big', 'large', 'great'? ('største'), artikelbrug ('i USA'), præposition + sætning ('skylden for, at ...'; 'ansvaret for, at...'; 'glæder sig over, at...'), foranstillet styrelse til præposition ('Det skal en amerikansk dommer tage stilling til'; 'som han kræver erstatning af'), 'as'/'when'? ('da'), præposition + infinitiv ('for at have solgt'), foreløbigt 'der' fulgt af en perfektum participium i passiv ('der er blevet gjort tykt nar'), relative pronominer ('medierne, som hævder ... og som mener'). Herudover prøves elevernes evne til evt. med ordbogens hjælp at finde gode oversættelsesækvivalenter for ord/udtryk som 'fedme', 'anlagt sag', 'kræver erstatning af', 'påstand', 'ernæringsindhold', 'pomfritter', 'guffet i sig', 'utroligt nok', 'gjort tykt nar af'. Som nævnt i forbindelse med oversættelsesopgaven på matematisk linje kan en oversættelsesopgave meget vel have sin berettigelse, men en kort og løsrevet over-

sættelsesopgave giver et temmelig usikkert grundlag for vurdering af elevernes generelle skriftlige fremstillingsevne.

7 Prøvernes niveau og relevans

På alle fire gymnasiale uddannelser er den skriftlige opgave underinddelt i 3 delopgaver. Bag denne lighed i opgavestrukturen gemmer der sig imidlertid ganske væsentlige forskelle, der vanskeliggør og/eller begrænser muligheden for direkte sammenligning på tværs af prøverne.

På alle uddannelser er der en obligatorisk oversættelsesopgave (dansk til engelsk). Endvidere er der en resumeringsopgave. På htx og hhx er resumeringsopgaven obligatorisk, mens elever i det almene gymnasium vælger imellem enten at skrive resumé eller et kort essay. Den store delopgave i det almene gymnasium er en obligatorisk essayopgave. I den tilsvarende delopgave på htx og hhx vælger eleverne mellem at skrive et essay eller en anden genre i en mere veldefineret kommunikationssituation (fx manuskript til en tale). I det følgende kommenterer vi de enkelte opgavetyper under overskrifterne: resumé, oversættelse, essays, kommunikative opgaver.

7.1 Resumé

Alle fire uddannelser opererer med en resumeringsopgave som én af mulighederne, men (som det er fremgået) med følgende væsentlige afvigelser i forhold til hinanden. På htx skrives resumeringsopgaven på engelsk og den er obligatorisk. På hhx, hvor den også er obligatorisk, skal den skrives på dansk. I det almene gymnasium skrives resuméet på engelsk, men her er opgavetyperne ikke obligatorisk.

Fagpanelet anser resumeringsopgaven (engelsk til engelsk) for at være en ganske stor udfordring. Den stiller krav om sikker forståelse, overblik, evne til at skelne vigtigt fra mindre vigtigt, evne til på én gang at forkorte et indhold og fastholde sammenhængen i det, evne til sproglig parafrasering samt sikker og nuanceret skriftlig fremstillingsevne. Den er dermed en meget relevant opgavetype i forhold til udprøvning af uddannelsesmålene. Baggrundsteksternes forskellige sværhedsgrad (i leksikal henseende) kan formentlig ikke anvendes som mål for, hvor vanskelige resumeringsopgaverne var. En leksikalt vanskelig teknisk baggrundstekst er ikke nødvendigvis vanskeligere at resumere end en leksikalt enklere novelletekst, hvor det indhold, der forventes resumeret, måske er et indirekte fremstillet psykologisk forhold og således ikke kun forudsætter almindelig forståelse af teksten men også en vellykket analyse af den. Det er derfor panelets opfattelse, at der med hensyn til sværhedsgrad var god overensstemmelse mellem resumeringsopgaverne på htx og i det almene gymnasium.

Derimod indebærer kravet på hhx om resumering af den engelske baggrundstekst på dansk en skærpelse af opgavens sværhedsgrad, fordi den tilføjer resumeringsopgaven et element af oversættelse. Det er ikke umiddelbart indlysende, hvorfor resumeringsopgaven på hhx er udformet på en måde, der gør den vanskeligere end tilsvarende opgaver på de andre gymnasiale uddannelser. Hvor relevant man end måtte mene det er at kunne resumere en engelsk tekst på dansk i en dansk erhvervs-mæssig kontekst, så giver opgaven, med sin krydsning af engelsk baggrundstekst og dansk besvarelse, ikke noget bidrag til at vurdere elevernes skriftlige fremstillingsevne på engelsk. I flere tilfælde giver den endvidere et problematisk grundlag for at vurdere elevernes forståelse af den engelske baggrundstekst, nemlig i de tilfælde hvor eleverne ikke har dansk som modersmål. Med de krav denne opgave i faget engelsk stiller til beherskelse af dansk kommer den (givetvis utilsigtet) til at favorisere etniske danskere på bekostning af elever med dansk som andet- eller måske tredjesprog. Fagpanelet har kun fået forelagt anonymiserede besvarelser, men det fremgår klart af de fejltyper, der optræder i besvarelserne, at elever, der ikke har dansk som modersmål, har særlige vanskeligheder med opgaver, der krydser engelsk og dansk.

7.2 Oversættelse

Oversættelsesopgaven på htx var emnemæssigt integreret med den engelske baggrundstekst i en sådan grad, at størstedelen af de tekniske udtryk i oversættelsen kunne konstrueres herudfra. På den baggrund vurderer fagpanelet opgaven som ret let. Opgaven er endvidere meget kort (ca. 125 ord). Dens bidrag til at vurdere elevernes evne til at formulere "en præcis og grammatisk korrekt gengivelse af den danske tekst inklusiv nuancer", deres beherskelse af et særligt teknisk ordforråd og deres evne til at "anvende syntaktiske strukturer, som er karakteristiske for teknisk sprog" uafhængigt af et styrende tekstforlæg må dermed vurderes som beskedent. Endvidere ligger det sproglige niveau i oversættelsesopgaven i flere af besvarelsene noget under niveauet i de øvrige delopgaver, mens det modsatte ikke forekommer i de undersøgte besvarelser.

Oversættelsesopgaven på hhx var ikke kun emnemæssigt integreret, men var et udsnit af den danske baggrundstekst. Emnet for den danske tekst havde berøring med den engelske baggrundstekst, men ikke så meget, at der var mulighed for egentlig genbrug af materiale herfra, som tilfældet var med opgaven på htx. Derved må oversættelsesopgaven på hhx siges at være noget sværere end den tilsvarende på htx. Oversættelsesopgavens relevans i forhold til de generelle mål med uddannelsen kan der ikke rejses tvivl om, men dens selvstændige bidrag til at vurdere elevernes niveau i engelsk er beskedent og igen kan det iagttages, at det sproglige niveau gennemgående ligger under niveauet i de øvrige delopgaver.

Oversættelsesopgaven på stx (mat.) var den korteste, nemlig på kun 100 ord fordelt over fire helsætninger. Emnet var helt løsrevet fra den øvrige baggrundstekst, så glosemæssigt var der ingen inspiration at hente fra baggrundsteksten. Opgaven må derfor siges at være ganske vanskeligt. Med sine kun fire sætninger lægger den op til knald-eller-fald besvarelser, hvor meget afhænger af elevens held til at klare de tidligere nævnte grammatiske udfordringer i teksten og til at håndtere nogle få kritiske gloser til oversættelse af 'fund', 'kranium', 'afstamning', og 'nedstamme fra'. Også her gælder det, at det sproglige niveau aldrig ligger over niveauet i de øvrige delopgaver. Relevansen af opgaven på matematisk linje vurderes som ret beskedent.

Også på sproglig linje var oversættelsesopgaven emnemæssigt løsrevet fra det øvrige baggrundsmateriale. I sammenligning med opgaven på matematisk linje var den sproglige opgave over 50% længere. I leksikal, idiomatisk og grammatisk henseende indeholdt denne opgave væsentlig flere udfordringer end de andre oversættelsesopgaver og var uden tvivl den sværeste af oversættelsesopgaverne. Opgaven gav dermed en ganske bred baggrund for en vurdering af elevernes evne til at håndtere grammatiske, leksikale og idiomatiske udfordringer ved oversættelse fra dansk til engelsk. Man kunne få det indtryk, at der reelt opereres med nogle – muligvis meget relevante – krav for sproglige elevers oversættelsesfærdigheder, der blot ikke er ekspliciteret i målbeskrivelserne for uddannelsen.

Sammenfattende kan man sige, at oversættelsesopgaverne, uanset om de er tekstligt og emnemæssigt integreret med de øvrige eller ej, står noget løsrevet. Hvis målet er at lære eleverne at oversætte, bør det fremgå klart af målbeskrivelserne, ligesom det klart bør fremgå, hvis målet med oversættelsesopgaven i lige så høj grad er noget andet, såsom at teste elevernes beherskelse af grammatik. For alle uddannelserne gælder det, at oversættelsesopgavens aktuelle bidrag til det samlede billede af elevernes engelskniveau er beskedent og oftest enten nul eller negativt i den forstand, at den så at sige aldrig bidrager til at højne det samlede indtryk.

7.3 Essays

Essayopgaver prioriteres meget forskelligt på hhv. htx, hhx og stx. På htx og hhx er der begge steder én essayopgave, der er valgfri. På stx er der én obligatorisk essayopgave og derudover en valgfri. Sagt anderledes, er det muligt at besvare alle delopgaver på htx og hhx uden at skrive et essay, mens det på stx er muligt kun at skrive essays (ud over oversættelsen).

Til htx essayopgaven var der opgivet en titel samt forslag til fire indholdselementer, der gik ud over det der var behandlet i baggrundsteksten. Forventningen var derfor, at en besvarelse ville trække på elevens tekniske viden og således illustrere elevens evne til at formidle denne viden

på engelsk, idet essayopgaven forstås som en formidlingsopgave (som det også er tilfældet på hhx). Opgaven er derfor fuldt relevant i forhold til at vurdere elevernes beherskelse af et særligt teknisk ordforråd og deres evne til at "anvende syntaktiske strukturer, som er karakteristiske for teknisk sprog". Samtidig må den siges at have en passende sværhedsgrad, hvor det er op til den enkelte elev at vise sit maksimum. En lille svaghed ved opgaven, som gælder generelt for alle de stillede essayopgaver, er, at der ikke er angivet nogen specifik modtagerkreds for essayet. Derfor er det vanskeligt at vurdere, i hvor høj grad eleverne er i stand til at justere deres fremstilling i forhold til modtagerparameteren.

På hhx udnyttedes den omstændighed, at opgavesættet indeholder både en engelsk og en dansk baggrundstekst, til systematisk krydsning af alle delopgaverne på tværs af sprogene. Essayopgaven her havde derfor emnemæssigt udgangspunkt i den danske baggrundstekst om den rummelige arbejdsplads. Ligesom for resumeringsopgavens vedkommende er det en omstændighed, der gør opgaven vanskeligere i sproglig henseende for alle elever, og ikke mindst for elever der ikke har dansk som førstesprog. Hvor htx-opgaven angiver essayets overskrift, er det på hhx op til eleven at finde på en passende overskrift. Til gengæld anføres en række indholdselementer, der skal omhandles i besvarelsen, hvorved hhx-opgaven vel nok må siges at være en anelse mere forpligtende og bundet, og dermed lidt sværere, end htx-opgaven. Som det var tilfældet med htx-opgaven var der heller ikke her anført nogen modtagergruppe for essayet.

På stx (mat.) var der anført fem forslag til indholdselementer til den obligatoriske essayopgave. I modsætning til opgaverne på htx og hhx, hvor essayopgaven går ud på at skrive om et teknisk eller virksomhedsrelateret emne, går essayopgaven på stx (mat.) ud på at kommentere og analysere en tekst (en novelle). Der er tale om en genre, hvor vidensindholdet dels består af viden om, hvordan man kan analysere en novelle, dels af viden om almene forhold som f. eks., hvilke problemer et ungt menneske kan gå og tumle med.

Essayopgaven giver eleven god lejlighed til at udtrykke sig flydende og varieret, idiomatisk korrekt og præcist, og er derfor et langt stykke af vejen relevant i forhold til evalueringsmålne. Dog er det svært at vurdere elevernes fornemmelse for stillag uden nogen specifikation af den kommunikative situation, essayet tænkes at skulle fungere i.

Forskellen mellem den obligatoriske essayopgave på sproglig linje og den på matematisk linje er, at der ikke er opgivet forslag til indholdselementer til det sproglige essay. Det forudsættes altså, at elever på sproglig linje kan finde frem til relevante indholdselementer uden støtte i opgaveformuleringen. Noget overraskende var det, at novellen i opgaven på sproglig linje gløsemæssigt var lettere end novellen til prøven på matematisk linje, men i en vis forstand kan man sige, at en let baggrundstekst gør opgaven om at vise, at man besidder en "sikker og nuanceret beherskelse af det engelske sprog", større snarere end mindre. Tilsvarende kan det med en vis ret hævdes, at analyseopgaven ikke nødvendigvis er nemmere, blot fordi baggrundsteksten er relativt nem rent sprogligt.

Emnerne for de korte valgfri essays var alle valgt i tilknytning til novelletekstens tematik. På begge linjer tog et af emnerne afsæt i et billede, hvis motiv kunne relateres til novellens tematik. I de korte essays er det (for to af opgavernes vedkommende) ikke mere opgaven at skrive om en tekst, men om et emne af almen, kulturel karakter. Herved var fokus drejet bort fra den rene litterære analyse hen imod fremstilling af personlige synspunkter om almenpsykologiske, kulturelle eller filosofiske anliggender, set ud fra et ungdomsperspektiv. Selv om genren er den samme, er der således ikke helt tale om blot lidt mere af samme slags. Vi har her at gøre med en meget rummelig genre, som nogle elever er i stand til at udvikle til fornem højde, men som ofte bevæger sig på et noget mere ydmygt niveau, måske fordi det er svært at formulere eksplicitte og lærbare krav til genren.

Målbeskrivelserne for stx relaterer ikke elevernes aktive skriftlige kompetence til bestemte genrer eller bestemte kommunikative situationer. Af eksamensopgaverne fremgår det implicit, at essayet (bortset fra det valgfri resumé) er nærmest enerådende som skriftlig udtryksform. Essayet betragtes åbenbart som en skriftlig grundform eller prototype. Antagelsen synes at være, at hvis man kan udtrykke sig i den, har man også magt over andre skriftlige udtryksformer. En

sådan antagelse burde måske efterprøves ved at man erstattede en af essayopgaverne (den lange eller de(t) korte) med en specifikt genreforankret kommunikativ opgave (i lighed med de kommunikative opgaver på htx og hhx).

7.4 Kommunikative opgaver (formidlingsopgaver)

Den kommunikative opgave på htx var at skrive et talemanuskript på baggrund af en forestillet situation, hvor eleven skulle holde en tale på en konference og dér gøre sig til talsmand for en bestemt energiform. Med mindre eleven valgte at tage udgangspunkt i den engelske baggrundstekst og gøre sig til talsmand for brintenergi, var der meget begrænset information at trække på i opgavesættet. Opgaven lagde dermed meget åbent op til to ret forskellige løsningsmuligheder: én der tog afsæt i og måske også undervejs lænede sig op ad den engelske baggrundstekst, og én hvor argumenterne og den fornødne baggrundsviden skulle mobiliseres helt af eleven selv.

På den baggrund er det måske ikke så overraskende, at censorernes vurdering af 'C2'-opgaven på htx gik lige fra, at den 'helt klart [er] den opgave der vælges af de studerende som ikke magter ret meget rent sprogligt', til, at 'den har fungeret fint i sammenhængen' og ført til 'nogle meget fine besvarelser'. Det kan måske indvendes, at det er meget ambitiøst, måske endda urealistisk, at bede om et talemanuskript til et conferenceindlæg af faglig karakter, men fagpanelets vurdering af opgavetyper er, at den med sit krav om, at eleverne – uanset hvilken af de to skitserede løsningsmuligheder de vælger – er i stand til at positionere deres tekst i forhold til en eksplicit social situation og et fagligt veldefineret indhold, er både relevant og krævende. Eleverne skal vise, at de er i stand til gennem sproget at spille en faglig og social rolle, at de kan anvende sproget kommunikativt. Det gælder uanset om opgaven er at skrive et talemanuskript, et læserbrev, en nyhedsrapport eller konklusion og anbefalinger til en markedsundersøgelse. Opgaver af denne type kan ikke løses tilfredsstillende alene ved at skrive essay-lignende prosa og så klistre et par klichéer på i begyndelsen og slutningen. Hvis en tale (i den givne kommunikative og faglige kontekst) skal ligne en tale, et læserbrev et læserbrev osv., kræver det både 'kendskab til forskellige tekstgenrer inden for det tekniske, teknologiske, naturvidenskabelige og almene område', 'indsigt i karakteristiske sider af det engelsksprogede områdes kulturelle, samfundsmæssige, historiske og teknologiske forhold', evne til at 'læse, forstå og forholde sig til tekster af teknisk, teknologisk, naturvidenskabelig og almen art' og en evne til at 'bruge sproget flydende, varieret og præcist', herunder en vis beherskelse af stil- og genrekonventioner.

Opgaven er derfor i god overensstemmelse med de formulerede målbeskrivelser, og selv om opgavetyper muligvis ind imellem tiltrækker elever, der ikke magter at imødekomme sådanne krav, rummer den efter panelets opfattelse udfordringer for de bedste op til det højeste niveau. Da den samtidig træner eleverne i at anvende sproget i et ganske bredt udvalg af hyppigt forekommende kommunikationssituationer inden for den relevante faglige kontekst, må den siges at have stor relevans for deres fremtidige anvendelse af sproget til ægte kommunikationsformål.

På hhx gik formidlingsopgaven ud på at skrive et talemanuskript med inddragelse af oplysninger fra både det danske og engelske baggrundsmateriale. Såvel talerens rolle som situationskonteksten var beskrevet ganske detaljeret. I den tænkte situation skulle talen udformes som et indlæg fra en ung, kvindelig økonomistuderende, der havde lavet et forskningsprojekt om diskrimination på arbejdspladsen. Det tænkte møde om racisme på arbejdspladsen havde deltagelse af virksomhedsledere fra hele USA. Også på indholdssiden var der tale om en noget kraftigere specifikation af opgaven end i opgaven på htx. På hhx blev flere af emnerne, talen skulle komme ind på, opgivet (fx det multi-etniske amerikanske samfund, dets styrke og dets problemer; virksomhedsledernes ansvar), det blev opgivet, at de fremførte synspunkter skulle *begrundes*, og at der skulle *gives anvisninger på*, hvordan racemæssige konflikter kunne undgås. Dette sidste punkt kunne ikke besvares ud fra baggrundsmaterialet alene.

Som det fremgår, var der tale om en meget mere bundet opgave på hhx end på htx. De besvarelser panelet har haft lejlighed til at se, giver ikke baggrund for at sige, hvilken af de to opga-

vetyper, der er mest egnet. Den kraftigere binding i hxx-opgaven kan både tænkes at fungere som en støtte for nogle elever og som et snærende bånd for andre. Ikke desto mindre er det fagpanelets opfattelse, at en kommunikativ opgave, som den her omhandlede, er særdeles relevant i forhold til undervisningsmålene. Den viser noget væsentligt om elevernes evne til at 'deltage aktivt i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervmæssig art'; den forekommer endvidere tilpas krævende i den forstand, at den giver lidt svagere elever noget at støtte sig til og stærke elever en ikke alt for snærende ramme at vise deres skriveevner i; endelig har den klare forbindelseslinjer til almindeligt forekommende kommunikationsformer i det erhvervsliv hxx-uddannelsen tager sigte på at forberede eleverne til.

7.5 Opsamling

Fagpanelets kommissorium er at foretage en ækvivalensvurdering af eksamensopgaver og – besvarelser. Ovenfor har vi forsøgt at besvare første del af kommissoriet på baggrund af bekendtgørelser, vejledninger, fagbilag, censorudtalelser og en sammenlignende beskrivelse og analyse af eksamensopgaverne på de forskellige uddannelser. Hovedkonklusionen vedrørende eksamensopgaverne er, at de er ganske forskelligartede med hensyn til indhold: hxx-opgaverne vægter tekniske emner, hxx-opgaver vægter handelsrelaterede emner, stx vægter almene emner. På stx er der dog ingen indholdsmæssig forskel på opgaver til matematisk og sproglig eksamen.

Hovedforskellen mht. opgavetyper ligger i stx' kraftige vægtning af essayopgaver med et tekstfortolkende indhold (på begge stx-retninger), mens de erhvervsgymnasiale uddannelser nedprioriterer essayopgaver til fordel for resumé (obligatorisk) og mere kommunikative opgavetyper (fx talemanuskript). Alle fastholder den korte oversættelse.

Opgavernes relevans i forhold til uddannelsernes målsætning er evidente på hxx og hxx. I det almene gymnasium, hvor man fastholder prøver med stor vægt på litterær tekstanalyse på både matematisk og sproglig linje, kan prøverne også siges at have relevans i forhold til de formulerede målsætninger. Det er imidlertid ikke indlysende, at disse målsætninger har optimal relevans i forhold til stx-elevernes fremtidige kompetencebehov på videregående studier eller i erhvervsmæssige sammenhænge.

Hvad angår vurderingen af opgavernes niveau og det generelle niveau som bekendtgørelserne lægger op til, er der her og der (som konkret påpeget) tale om mindre forskelle og forskudninger, der gør at hxx-opgaven må siges at være lettere end de øvrige (jf. også den kortere tid der er til rådighed ved eksamen), men generelt må det siges, at både bekendtgørelsernes formuleringer og de stillede opgaver er så hhv. rummelige og åbne, at det ikke lader sig gøre at sige, at de tydeligt peger på forskellige niveauer for de forskellige uddannelser. Der tilstræbes givetvis et ensartet niveau (A-niveau). På grund af de meget rummelige målbeskrivelser og åbent formulerede eksamensopgaver, er det imidlertid nødvendigt at se på bedømte besvarelser for at få et konkret indtryk af, hvad et gymnasialt A-niveau i praksis indebærer på de forskellige uddannelser.

8.1 Ækvivalensproblematikken generelt

På alle de undersøgte gymnasiale uddannelser anvendes betegnelsen 'engelsk A-niveau'. Bag denne betegnelse ligger givetvis forestillingen om, at den undervisning eleverne modtager, dens omfang, indhold og generelle karakter, ligger på et sammenligneligt og (i sammenligning med B-niveau-undervisningen) højt niveau. Endvidere ligger der forestillingen om, at eleverne gennem undervisningen opnår et højt kompetenceniveau i engelsk. Dokumentationen herfor ligger i, at de består eksamen i engelsk 'på A-niveau' eller (i det almene gymnasium) på 'højt niveau'. Ideelt set er det altså kun indholdsspecialiseringen, der adskiller såvel undervisningen som elevernes afsluttende færdighedskompetence på de fire uddannelsesretninger. Altså skal sådan set fx htx-elever og stx-matematikere, hvad engelsk angår, være lige så "sproglige" som eleverne i det "sproglige" gymnasium.

Ved fagpanelets vurdering af ækvivalensforholdet mellem elevbesvarelserne på tværs af uddannelserne er der ikke taget hensyn til de forskelle i udgangsniveau, der kunne stamme fra forskelle i de undervisningstimer, eleverne har haft i engelsk, eller i forskelle i indgangsniveau. Vi har forsøgt, på baggrund af de undersøgte besvarelser og på baggrund af de betydelige forskelle i opgavetyper og indhold, at ækvivalensvurdere elevernes kompetenceniveau i skriftligt engelsk ud fra absolutte, primært kommunikative og sprogfærdighedsmæssige kriterier. Da sprogfærdighed aldrig lader sig vurdere uafhængigt af indhold, er det uundgåeligt, at elevernes baggrundsviden er med til at tegne billedet af deres sprogfærdighedsniveau.

8.2 Besvarelser på det udmærkede niveau

8.2.1 Htx

Niveauet for besvarelserne bedømt til 10 på htx er højt. Resumeerne gengiver alt væsentligt i en selvstændigt formuleret tekst med ganske få sproglige fejl (eksempelvis forekommer der lidt usikkerhed i brugen af bestemt artikel og placeringen af adverbialer). Lidt usikkerhed i de leksikalske valg og ordstilling ved vanskeligere konstruktioner forekommer også (eksempelvis 'the engine makes nearly any sound', formentlig på grund af misforståelse af tekstens 'the engine makes nary a sound', og 'This means that it except producing electricity (...) also can split water' i stedet for 'This means that in addition to producing electricity (...), it can also split water'). Essayopgaven, som alle på dette karakterniveau havde valgt at skrive (på ca. 700-1000 ord), demonstrerer et stort ordforråd, der anvendes præcist og nuanceret. De fejl, der evt. optræder, er dels af samme type, som indfødte sprogbrugere begår (eksempelvis i brugen af apostrof-s og stavemåder som 'lead' for 'led', 'effect' for 'affect'), dels af de mere typiske for danskere ('build' for 'built', ukorrekt omgang med tællelighed og kongruens 'legislations', 'fossil fuel are', 'The engines ... leaves', eller anvendelse af 'although' for 'still'). De korte oversættelser (til engelsk), hvortil der kan hentes god inspiration i den engelske baggrundstekst, klares uden at det gode indtryk fra de øvrige delopgaver kompromitteres.

8.2.2 Hhx

De til undersøgelsen udvalgte hhx-besvarelser, der er vurderet til 10, er noget svingende i kvalitet. Resumeringsopgaven, hvor indholdet af en engelsksproget tekst skal resumeres på dansk, rammes tydeligvis af den interferensproblematik, der er velkendt i oversættelsesopgaverne (især i besvarelser der vurderes lavere end til karakteren 10). Selv her på det udmærkede niveau slår denne virkning igennem i 2 af de 3 undersøgte besvarelser, fx manifesteret i form af ugrammatiske, vanskeligt forståelige eller fejlbehæftede formuleringer (fx 'Firmaernes direktører står overfor et dilemma idet de vil ende i retssager i tilfælde af en indrømmelse mht. racisme på arbejdspladsen, og en benægtelse vil blot forværre situationen', 'Mange af de chikaneret bl.a. (...) Wayne Elliott, 46 har, på trods af fulgt procedure og gået til chefen med problemet, ikke

fået den ønskede respons og hjælp'). I nogle tilfælde er der tale om vanskeligheder med forståelsen af den engelske kildetekst, men oftest er der tale om uheldig interferens kombineret med utilstrækkelige strategier til gengivelse af den engelske betydning eller manglende udtryksressourcer på dansk. For elever med dansk som andet eller tredje sprog er denne delopgave naturligvis specielt krævende, uanset kvaliteten af deres engelskkundskaber.

Selv på dette høje niveau fremprovokerer oversættelsesopgaven ret elementære fejl som fx ordstillings- og kongruensfejl og fejl eller vaklen i brugen af personlige pronominer ('When a company needs to develop a product there are often gathered a project group which consist of people from the different divisions...', 'One often use people's different experience (...) And one have a project manager, who you educate...', 'so he or her can become more skilled').

Ved vurderingen af delopgave 3, hvor talemanuskriptet var valgt i alle de undersøgte besvarelser, synes besvarelsernes kommunikative vellykkethed at have været noget mere i fokus hos bedømmerne end besvarelsernes sproglige korrekthed. Flere af eleverne skriver et talemanuskript, hvor både sprog og indhold overordnet set er fint tilpasset situationen. Opgaven er ganske bunden, men giver alligevel eleverne rig lejlighed til at demonstrere deres evne til at formidle faglig viden i en tænkt, men realistisk kommunikativ situation. I omfang svinger besvarelserne mellem ca. 800 og 1400 ord, så et vist antal fejl må forventes og kan klart accepteres. Alligevel er det lidt overraskende, at besvarelser bedømt til 10 ikke nødvendigvis er vellykkede både i kommunikativ henseende og med hensyn til sproglig korrekthed. Alle forstår vel nok en formulering som 'It is of my opinion, and I believe also of most of you people's opinion that...', men elegant eller korrekt er den ikke. Til kommunikativ vellykkethed hører også evnen til at ramme en relevant stil, hvilket ikke er tilfældet, hvis man uironisk indleder en tale om racisme på et forretningsmøde med ordene 'We are gathered here today...'. Især en enkelt af besvarelserne, hvor fejlfrekvensen inden for områder som tællelighed ('the number of harassment'), adjektiv/adverbium ('take this issue much more serious', 'this increasingly harassment'), komparation ('the worse of all'), relativpronominer ('the American culture who'), ordstilling ('who otherwise is known'), præpositionsvalg ('exposed of') nærmer sig 4-5 pr. løbende 100 ord, ser ud til at være blevet genstand for en meget mild vurdering.

8.2.3 Stx (mat.)

Besvarelserne til 10 på stx (mat) er niveaumæssigt meget egale. I to af besvarelserne er resuméopgaven valgt. I begge tilfælde gengives alt væsentligt på et selvstændigt, nuanceret og næsten fejlfrit engelsk. Blandt meget sporadisk forekommende fejl kan nævnes 'in hope to' (for 'hoping to') og ortografiske fejl som 'alcoholic' og 'looses'. Også oversættelsesopgaven håndteres overbevisende. Oversættelsen af ordet 'frodigt' volder vanskeligheder, og der er lidt usikkerhed omkring bestemthedsmarkering ved 'human evolution', men der provokeres kun en enkelt egentlig grammatisk fejl ('the theory of that...') i de undersøgte besvarelser.

Essayopgavebesvarelserne (ca. 900-1100 ord) på dette niveau er helt på højde med de sproglige essayopgavebesvarelser, som de er direkte sammenlignelige med. I to af besvarelserne er der fejl, der forekommer (i et antal på under 1 per 100 løbende ord), næsten kun ortografiske ('chock' for 'shock', 'crises' for 'crisis', 'send' for 'sent', 'wont' for 'won't'). Den tredje besvarelse er klart den svageste i denne kategori. Her forekommer stedvis fejl i præpositionsbrugen ('in the same time', 'very good to express'), fejl i adj/adv ('his absolute last chance'), og tre kongruensfejl. Et enkelt sted forekommer der endog kommunikativ blackout ('He's using this as a picture of that the environment of apartment almost is getting into the gossipy, chatty mood there usually are in cabs and at barbers'). I denne besvarelse var C2-opgaven valgt. Her bekræftes niveauindtrykket fra den store essayopgave.

8.2.4 Stx (spr.)

10-besvarelserne på det sproglige gymnasium er karakteriseret af resuméer, der gengiver alle væsentlige indholdselementer i et selvstændigt sprog med et minimum af sproglige fejl, typisk nogle få skæve idiomatiske udtryk, der evt. udløses af elevernes ambition om netop at vise deres ekvilibristiske beherskelse af engelsk idiomatik, og sjældne stavefejl ('dependant' for 'dependent', 'greatful' for 'grateful', 'loosing' for 'losing'). Det store essay, der typisk er på 800-1200 ord, præges også af et stort, selvstændigt ordforråd, god idiomatik og få sprogfejl, ikke

over 1 pr. 100 ord. Den engelske tekst har god kohærens, og alle fejl er postsystematiske ('smuttere' eller sjuskefejl, men ikke fejl der skyldes ukendskab til grammatikken). Hvor det korte essay er valgt i stedet for resuméet, er det sproglige niveau identisk med niveauet i det store essay. Oversættelsen (til engelsk), der er en meget bundet genre, fremprovokerer fejl, der ikke ses i de øvrige delopgaver. Alligevel indeholder den også kun få egentlige fejl og præges ikke voldsomt af interferens fra kildeteksten.

8.2.5 Sammenfatning

Sammenfattende om dette høje niveau kan det ud fra det undersøgte materiale siges, at niveauet på de to stx-linjer er meget nært sammenfaldende. En enkelt af de matematiske besvarelser lå lidt under de to øvrige, men det samme var tilfældet med en af de sproglige besvarelser. Det må derfor konkluderes, at niveauekravene til et tital på stx (spr.) og stx (mat.) fremstår som så tæt på at være identiske, som det er muligt.

Sammenligningen mellem stx-niveauet og niveauet på htx og hhx er vanskeligere, dels pga. af de anderledes opgavetyper og valgmuligheder, dels på grund af den selvstændige vægning af besvarelsens kommunikative vellykkethed som supplement til vurderingen af deres sproglige korrekthedsniveau. Ingen af htx-besvarelserne i 10-kategorien, der indgår i nærværende undersøgelse, havde imidlertid valgt den kommunikative mulighed (talemanuskriptet). Alle havde valgt essayet, hvorved sammenligneligheden med stx-opgavebesvarelserne øges. Som tidligere anført, bliver besvarelserne på htx hjulpet på vej af opgavernes samling omkring et enkelt fagligt tema og af den direkte mulighed for overførsel af sproglige udtryk fra baggrundsmaterialet til de tekster eleverne skal producere, men det høje sprogniveau der demonstreres i 10-besvarelserne rummer et væld af elementer, der ikke blot kan kalkeres fra et forlæg. Uanset den støtte, der måtte ligge i opgavens udformning, er det derfor fagpanelets vurdering, at 10-niveauet på htx er i god overensstemmelse med 10-niveauet på stx.

Den vanskeligste sammenligning gælder hhx-besvarelserne, dels fordi det obligatoriske resumé her skrives på dansk, og kun her, og dels fordi alle tre besvarelser i 10-kategorien var af talemanuskriptopgaven og ingen derfor af essayopgaven. Det er vores vurdering, at hhx-opgavesættet er mere krævende end de øvrige på grund af flere forhold, men især fordi (a) baggrundsmaterialet er omfattende, sprogligt krævende og på to sprog, og fordi (b) opgaverne krydser sprog (resuméet af den engelske baggrundstekst skal skrives på dansk, oversættelsen er fra dansk til engelsk, og talemanuskriptet (i den konkrete opgave) skal inddrage oplysninger fra begge baggrundstekster). Det øger risikoen for interferensmotiverede fejl for alle elever. Det hører også med ved vurderingen af sværhedsgraden, at hhx (ligesom htx) kræver, at eleverne demonstrerer deres evne til skriftlig kommunikation i flere tekstgenrer end resumé og essay. Det er måske derfor ikke så underligt, at det er i hhx-besvarelserne, der forekommer flest sproglige fejl på 10-niveauet (for mange, efter vores opfattelse, i ét tilfælde). På den anden side må det være idealet, at den meget positive ambition om at udvikle evnen til at kommunikere relevant efter tekstgenre og situation ledsages af en ambition om ikke at slække på krav til ortografi, grammatisk korrekthed og til leksikal og idiomatisk præcision og nuancering.

8.3 Besvarelser på mellemtrinnet

På alle fire uddannelsesgrene er der gennemgående betydelig forskel på præstationer bedømt til 10 og præstationer bedømt til 8. Den lange delopgave i besvarelserne til 8 har ofte et omfang på kun 600-700 ord. På dette niveau optræder der nogle steder både misforståelser ('we need an alternative to the fossil fuel cells that the car is using today') og alvorlige udeladelser i resuméerne. Endvidere er antallet af leksikale, grammatiske og ortografiske fejl typisk mere end fordoblet. Især er mængden af fejl i verbaler (herunder modal- og hjælpeverber) meget større. Meget elementære fejl fx i kongruens ('people who has...'), passiv-konstruktion ('who trains' for 'who is trained'), +/- ly ('variously education') eller i brugen af 'who' og 'which' er ikke helt sjældne. På 8-niveauet kommer fejlfrekvensen periodevis nemt op omkring 5 pr. 100 løbende ord. I pragmatisk henseende kan der være alvorlige mangler (manglende indledning eller afslutning i en tale, manglende eller overdrevent kollokviale publikumshenvendelser ('Hi my name is ...'), men grundlæggende er det næsten hele tiden muligt at følge tankegangen, også for en person uden kendskab til dansk.

Mens htx-besvarelsene til 8 er meget homogene, er der betydelig variation mellem de undersøgte hhx-opgaver, der generelt synes at have fået én karakter (i ét tilfælde to karakterer) mere end de burde have haft efter ækvivalente kriterier. (I det ene tilfælde er ortografien så ukonventionel, at det efter panelets opfattelse vanskeliggør læsningen helt urimeligt (fx 'as' for 'has', 'so' for 'saw', 'thought' for 'taught', 'were' for 'where', 'there' for 'their', 'over' for 'our', 'vanes' for 'veins', 'decent' for 'descendant', 'instants' for 'instance', 'madder' for 'matter'), således at karakteren burde have været 6.

Det sproglige korrekthedsniveau i stx (mat.)-besvarelsenes essays bedømt til 8 ligger generelt noget højere end niveauet i de lange delopgaver på htx og (især) hhx. Indholdsmæssigt og ordforrådsmæssigt kører teksten måske lidt på automatpilot om unge menneskers identitets- og generationsproblemer, og stiller ikke de samme fagterminologiske krav som htx- og hhx-opgaverne, men der vises bred skriftlig fremstillingskompetence, og der er generelt en del færre fejl i det grundlæggende. Besvarelsene er også gennemgående en del længere. Karakteristikken af stx (mat.)-besvarelsene gælder også stx (spr.)-besvarelsene. De er meget homogene og ens i henseende til niveau. Man får indtryk af en ganske sikker og lidt rutinemæssig *task management*, hvor der ikke skræves videre end bukserne kan holde, hvad sproglig korrekthed angår. Prisen herfor er, at der indholdsmæssigt ofte ikke kommer så meget på bordet.

Sammenfattende om 8-niveauet kan det siges, at et 8-tal på htx opnås, hvis en elev demonstrerer evne til trods en del sproglige fejl at kommunikere sit indhold igennem til 8. Besvarelsene til 8 på hhx synes bedømt efter en mildere skala. Fælles for htx- og hhx-opgaverne er, at mængden af sprogfejl på 8-niveauet begynder at accelerere og aggrave. Karakteren 8 kræver ikke meget på htx i henseende til sproglig korrekthed og virker i den henseende endnu billigere på hhx. Her er der en tydelig tendens til at være tilgivende over for fejl i det sproglige, hvis blot kommunikationen, ikke mindst i den lange delopgave, vurderes at ligge til et 8-tal. Det betaler sig at forsøge at kommunikere et fagligt indhold.

Her er linjen på stx (mat.) og måske i endnu højere grad på stx (spr.) en anden. På stx (mat.) kan karakteren 8 godt være resultatet af et essay til 9 eller måske 10, der vidner om en overbevisende skriftlig fremstillingsevne, et fornuftigt resumé til 8 eller 9 og en sløj oversættelse til 5 eller 6. På stx (spr.) kan en sløj oversættelse også knalde den samlede karakter et pænt stykke ned, hvilket muligvis giver bedre mening end på stx (mat.). På stx (spr.) synes et 8-tal ellers at blive givet for en besvarelse, der uden at have et stort antal fejl, er lidt tynd i indhold, ordforråd og idiomatik. Her er der ingen belønning for at kommunikere et fagligt indhold, med mindre det gøres sprogligt korrekt. Der er derfor en tendens til, at eleverne som strategi vælger at holde sig til det sikre (og jævne) frem for at vove det større, de måske brækker halsen på.

8-niveauet udgør dermed en skala der går fra de forsigtige, lidt indholdstamme, men pænt korrekte præstationer (typisk stx (spr.)) til de uforfærdede, indholds- og budskabsorienterede, der møver derudaf uden smålige korrekthedsensyn (typisk hhx).

8.4 Besvarelser på laveste beståede niveau

Læsningen af besvarelsene vurderet til 6 er ikke opmuntrende. Det er tydeligt, at karakterskalaens trin nedefter bliver både bredere og dybere. Problemet på dette niveau er ikke så meget et spørgsmål om ækvivalens på tværs af uddannelserne, som at afstanden i kompetenceniveau fra den elev, der får 6, til den, der får 10, er så stor, at det ikke giver megen mening at tale om, at begge tager engelsk på A-niveau. Vurderet i forhold til internationalt anvendte skalaer, ligger præstationerne til 6 flere trin under præstationerne til 10. 'Engelsk A-niveau' siger kort sagt ikke noget synderligt præcist om det opnåede kompetenceniveau, med mindre det ledsages af oplysning om den opnåede karakter.

På 6-niveauet er alle besvarelser (med en enkelt meget speciel undtagelse) overordentlig fejlbehæftede. Resuméerne udelader vigtige indholdselementer. Oversættelsesopgaverne løses så utilfredsstillende, at hele opgavetyper virker problematisk i forhold til denne gruppe af præstationer. Den lange delopgave er ofte kun på omkring 300-400 ord og alligevel så fuld af ele-

mentære fejl og leksikale og pragmatiske ubehjælpomheder, at man veksler mellem at tage sig til hovedet og at have svært ved at følge tankegangen. Fire af de tolv vurderede opgaver på dette niveau burde være dumpet efter fagpanelets vurdering (fordelt med 1 på htx, 1 på hhx og 2 på stx (mat.)), men dybden i et 6-tal er så stor på alle fire gymnasiale uddannelser, at der ikke er grundlag for at mene, at 6-niveauet generelt er højere eller lavere på nogle af uddannelserne.

Kapitlet giver en samlet vurdering af engelsk A-niveau på de 3-årige gymnasiale uddannelser i Danmark, herunder: er det de mest relevante kompetencer der prøves?

'A-niveau' betegner, at en elev har modtaget undervisning på noget der kaldes 'A-niveau' ('højt niveau') på en dansk gymnasial uddannelse, men siger uafhængigt af den opnåede karakter næsten intet om, hvilket sprogligt niveau en elev befinder sig på. Målbeskrivelserne i bekendtgørelser og fagblade giver god mening i forhold til præstationerne på 10-niveauet, mindre god mening i forhold til præstationer på 8-niveauet, og ingen eller næsten ingen mening i forhold til 6-niveauet. Der er stort behov for at relatere målbeskrivelserne på alle de gymnasiale uddannelser til en internationalt anerkendt standard for beskrivelse af fremmedsproglig kompetence som fx Europarådets *Common European Framework of Reference*.

Som det er fremgået, er det efter fagpanelets vurdering ikke alle steder de mest relevante kompetencer der prøves:

Resuméet (på engelsk) vurderes som meget relevant, både som grundlag for at vurdere elevernes sprogfærdighedsniveau og som forberedelse til 'livet', hvorimod resuméet på dansk ikke har tilstrækkelig generel relevans til at opveje de nævnte uheldige omstændigheder, der knytter sig til denne opgavetype. Ved vurderingen af det engelske resumé er det vigtigt, at resuméets sproglige kvalitet ikke negligeres.

Oversættelsesopgaverne, ikke mindst de løsrevne, vurderes som mindre relevante. Hos de bedste elever fremprovokerer disse opgaver af og til fejl, der ellers ikke begås, og i forhold til svagere elever er opgaverne for svære til, at eleverne er i stand til at løse dem meningsfuldt. De giver derfor et problematisk grundlag for at vurdere elevernes sprogfærdighed.

Essayopgaven (lang såvel som kort) er en udmærket prøve til at vise elevernes evne til at udvikle en kohærent argumentation om et fagligt eller alment emne på engelsk. Det almene gymnasi-ums eksklusive fokusering på litterær analyse vurderes dog som mindre relevant i forhold til flertallet af elevernes fremtidige anvendelse af engelsk. En måde at øge relevansen af essayet på ville være ved at arbejde mere eksplicit med essayopgavens kommunikative potentiale og variationsmuligheder og ved i højere grad at inddrage viden om samfundsforhold.

Kommunikative opgaver er en spændende fornyelse, der både giver et godt grundlag for at vurdere elevernes færdighedsniveau og en god forberedelse til fremtidig, erhvervsmæssig anvendelse af sproget. De vurderes derfor som meget relevante. Det er dog vigtigt at understrege, at der til god kommunikation hører en høj grad af overensstemmelse med gængse ortografiske, grammatiske, osv. sprognormer.

10 Vurderinger og anbefalinger

I dette afsluttende kapitel præsenteres fagpanelets vurderinger og anbefalinger. Anbefalingerne er markeret med kursiv.

Sammenhængen mellem uddannelsesmål, uddannelsesindehold og eksamenskrav bør styrkes
Det er fagpanelets vurdering, at der bør etableres en klarere sammenhæng mellem uddannelsesmål, uddannelsesindehold og indholdet af udprøvninger. Man skal ikke undervurdere vanskelighederne med at beskrive præcise indlæringsmål for noget, der er så centralt forbundet med, og varierende i forhold til, menneskers forskelligartede sociale, kulturelle og videnskæssige interesser. Alligevel forekommer indlæringsmålene og profilbeskrivelserne ofte meget uklart beskrevet, især når de står uden eksemplificerende udfyldninger. Uden supplerende konkretisering er det f. eks. svært at vide om en sprogbrug er 'nuanceret og varieret'. Som et af målene for evnen til at kommunikere 'nuanceret' kunne man evt. anvende evnen til at integrere ressourcer fra baggrundstekster i egen tekst på en vellykket måde.

Beskrivelsen af undervisningsmålene for skriftlig udtryksfærdighed på hhx er meget lidt konkrete ("udtrykke sig ... i et nuanceret og varieret sprog i kommunikative sammenhænge af almen, samfundsmæssig og erhvervsmæssig art") i sammenligning med de meget konkrete og genrespecifikke beskrivelser af eksamensopgaverne, der omfatter "udarbejdelse af essay, forretningsbrev, rapport i memoform eller manuskript til tale". Her kunne det være hensigtsmæssigt med en klarere brobygning mellem formuleringen af de generelle mål og de konkrete eksamenskrav. Til gengæld er det i beskrivelserne af engelsk på hhx, at man finder den mest eksplicitte beskrivelse af opgaver, krav og vægtning. Den praksis, der beskrives, svarer formentlig på mange punkter ret præcis til praksis på de andre gymnasiale uddannelser, der således kunne finde inspiration her til mere eksplicitte beskrivelser.

En styrkelse af sammenhængen mellem mål, indhold og eksamenskrav og en kraftigere eksplicitering og konkretisering ville formentlig også modvirke den udbredte inflatoriske tendens, der kan iagttages i mange målbeskrivelser.

International sammenlignelighed bør tilstræbes

Indlæringsmålene er ikke sat i relation til nogen ikke-dansk referenceramme, til trods for at Danmark er ét blandt mange lande i verden med engelsk som 1. fremmedsprog. De såkaldte Cambridge-eksaminere har i mange år udgjort en rimelig veldefineret referenceramme til beskrivelse af kompetence i engelsk som fremmedsprog (andetsprog) på forskellige niveauer. I regi af Europarådet er der i de seneste år foregået et omfattende udviklingsarbejde med henblik på at formulere en fælles europæisk referenceramme for fremmedsprogkompetence. Det er fagpanelets vurdering, at der i videst mulig udstrækning bør anvendes internationalt anerkendte referencerammer (fx *Common European Framework of Reference*) til beskrivelse af niveauer, undervisningsmål og eksamenskrav.

Kompetencemål bør ekspliciteres

Mindstekravet må være, at det klart fremgår, hvilke kompetencer en prøve tester. Det er fagpanelets opfattelse, at der trænges til en afklaring af, hvad det er for kompetencer, specielt essay- og oversættelsesopgaverne har til formål at træne.

Gymnasiebekendtgørelsen (Bilag 9 §1.2) beskriver den inderste cirkel ('kernen') af engelskfagets genstandsområde som bestående af "arbejdet med britiske og amerikanske tekster". Det almene gymnasiums særlige vægtning af tekstlæsning, herunder også tekstanalyse og fortolkning, kommer endvidere tydeligt frem i beskrivelsen af, hvad der forstås ved "intensiv læsning af tekster": "Herved forstås en læsemåde, hvor læseren erhverver sig en præcis forståelse af

alle sproglige enkeltheder og den sammenhæng, de indgår i, samt opsøger og tilegner sig viden om historiske, geografiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i et sådant omfang, at tekstlæsningen får dybde og perspektiv. Med denne læsemåde som redskab skal eleverne kunne arbejde i dybden med analyse og fortolkning af tekster og tekstuddrag og forstå sammenhængen mellem sprog og kultur.” (Bilag 9 §2) Det er med andre ord forventningen, at eleverne i det almene gymnasium opsøger og tilegner sig viden om historiske, geografiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold, dog ikke som et mål i sig selv, men som middel til at give dybde og perspektiv i deres intensive læsning af tekster. Prioriteringen ses også af, at viden om historiske, geografiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold ikke optræder blandt de ekspliciterede mål, hverken med tekstlæsningen eller med essayskrivningen. På den baggrund er det vores vurdering, at det burde formuleres tydeligere, hvilke kompetencemål (analysekompetence, sproglig udtrykskompetence, historisk (osv.) baggrundsviden) essayopgaven formodes at dokumentere.

Fagpanelet deler ikke censorernes generelle tilfredshed med oversættelsesopgaverne. Vi er ikke overbevist om, at en oversættelsesopgave er et godt grundlag for at vurdere en elevs beherskelse af elementær grammatik. Elevens evne til at stave korrekt røber sig naturligvis her, men fremgår formentlig endnu tydeligere af de andre delopgaver. Elevens anvendelse af hjælpemidler og tekstmaterialet kan strengt taget kun vurderes negativt, altså i de tilfælde hvor der er tale om mangelfuld udnyttelse af disse hjælpemidler. Hvor der foreligger en fuldt acceptabel besvarelse, lader det sig ikke afgøre, om det skyldes fremragende paratviden eller optimal udnyttelse af hjælpemidler.

Fagpanelet mener heller ikke, at en kort, løsrevet oversættelsesopgave med en ikke nærmere identificeret række grammatiske og leksikale problemfelter er et egnet testgrundlag for elevernes skriftlige sprogfærdighed. Den favoriserer elever, der har oversættelsesopgavens to sprog som modersmål og første fremmedsprog; den viser eventuelt noget om elevens oversættelseskompetence, men der er ikke ligefrem proportionalitet mellem denne kompetence og elevens færdighed i skriftlig engelsk; og endelig fremprovokerer opgavetyper som nævnt fejl i målsproget, der ellers ikke begås. Disse negative forhold gør sig også generelt gældende, hvor der forekommer en krydsning af dansk og engelsk som ved prøverne på hhx. Her anføres der ingen begrundelse for at resuméet af den engelske tekst skal affattes på dansk, og det kan undre, at der til alle prøver i skriftlig engelsk stilles krav om dansk (enten receptivt eller produktivt).

Der bør sættes klarere fokus på at udvikle bred genrebevidsthed og bevidsthed om forskellige kommunikative situationer

Det er positivt, at der fokuseres på kommunikative forhold på htx og hhx, men det er vigtigt, at det ekspliciteres, hvilke typer af kommunikative situationer, der tænkes på. Det er en vigtig forudsætning for at kunne vurdere elevens evne til at kommunikere sit budskab, at det ekspliciteres, hvilke konkrete kommunikative situationer, der er tale om, da kommunikation netop aldrig foregår i et socialt eller fagligt vakuum. Det almene gymnasiums vægning af læsning og analyse af trykte, skønlitterære tekster som baggrund for udvikling af elevernes skriftlige udtryksfærdighed og viden om historiske, geografiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold og som redskab til at højne deres abstraktionsniveau og struktureringsevne på engelsk gælder i lige grad for matematisk og sproglig linje og er stærkt medvirkende til at give engelskfaget i det almene gymnasium en særlig profil. Som forberedelse til et virke som teateranmelder, kulturdebattør eller 'spinatfugl' på en redaktion er profilen formentlig fremragende, og profilen viser sin styrke ved fortsat at tiltrække mange elever. Der synes at ligge en implicit forestilling om essayet som en prototypisk skriftlig udtryksgenre, der gør det nemt for den, der behersker essayet, at lære at beherske andre skriftlige genrer. Hvis det er tilfældet, bør opfattelsen formuleres klart, og rigtigheden af antagelsen bør efterprøves. Vores vurdering er, at arbejdet med skriftlig engelsk med fordel kunne gøres mere kommunikativt orienteret og omfatte udarbejdelse af andre teksttyper end tekstfortolkende essays og resuméer. Vores anbefaling til evalueringsgruppen er, at det almene gymnasium bør overveje at frigøre sig fra den eksklusivt litterære profil og i højere grad leve op til at beskæftige sig med engelsk ikke kun som et færdigheds- og kulturfag, men også som et vidensfag om andet end sproget selv.

Der bør gives ensartede, praktiske oplysninger i eksamensopgaver

På htx fremgår det af opgavesættet, hvilke hjælpemidler der er tilladt. Det er ikke tilfældet med eksamensopgaverne på hhx og stx. På dette punkt bør en ensartet praksis følges. Det samme er tilfældet med angivelsen af den omtrentlige vægtning af de enkelte delopgaver i et opgavesæt. Den omtrentlige vægtning er anført på hhx-opgavesættet, men ikke på opgaverne fra htx og stx.

17.5.2004

Karen M. Lauridsen

Bent Preisler

Arnt Lykke Jakobsen